

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**«Художня праця та основи дизайну в діяльності
дітей дошкільного віку»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

УДК: 378:37.09:37.016:75:373.22(07)

П57

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського»

протокол №__ від _____ 2025 року

Рецензенти:

Березовська Л. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Кравець Н. С. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Попова І.І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта: метод. реком. Одеса, Університет Ушинського, 2025. 81 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку» містять: передмову, загальну інформацію про навчальну дисципліну, теми лекційного курсу та практичних занять, розробки практичних занять, завдання до самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань, контрольні засоби перевірки навчальних досягнень студентів, глосарій.

© Попова І.І. 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1 Опис навчальної дисципліни	6
1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи	7
1.3 Критерії оцінювання за всіма видами контролю	9
РОЗДІЛ 2. ТЕМИ І ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ	13
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	18
3.1 Теми практичних занять	18
3.2 Розробки практичних занять	19
РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	41
РОЗДІЛ 5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	47
5.1 Методичні рекомендації до виконання індивідуально-дослідних завдань	47
РОЗДІЛ 6. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	49
6.1 Тестові завдання для поточного контролю	49
ГЛОСАРІЙ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80

ВСТУП

Державна політика України в галузі освіти спрямована на досягнення сучасного світового рівня, оновлення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу суспільства. Загальні тенденції епохи модерна, а саме: глобалізація, демографічні процеси, розвиток інформаційних технологій, – призводять до суттєвих змін у освітніх системах світу. Формується сучасна освітня модель, в основі якої є людський капітал. Ключовим чинником освітніх реформ у XXI столітті виступає формування креативно-творчих здібностей особистості.

Наразі перед вищою освітою стоїть завдання підготовки конкурентноспроможного фахівця в галузі дошкільної освіти. Освітні стандарти майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти передбачають формування різноманітних професійних умінь і навичок, якими має оволодіти випускник педагогічного закладу вищої освіти. В основу вимог покладено володіння майбутніми фахівцями теоретичним матеріалом та формування в них умінь виконання самостійних та творчих завдань під час керівництва різноманітними видами художньо-продуктивної діяльності дітей дошкільного віку. Тому навчальна дисципліна «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку» є однією з актуальних у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти. Фахова вибіркова дисципліна «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку» – це важлива складова блоку професійної підготовки майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Мета навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку»: підготувати компетентних фахівців дошкільної освіти, які володіють необхідними професійними знаннями, вміннями та навиками в галузі творчого розвитку дітей дошкільного віку засобами художньої праці та дизайну. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- психологічні й дидактичні основи художньо-продуктивної діяльності дітей дошкільного віку;
- основні поняття дисципліни, сучасні зміст та форми організації художньої праці дітей дошкільного віку в ЗДО;
- сучасні педагогічні технології організації та керівництва художньо-продуктивною діяльністю дітей дошкільного віку;
- технологію обробки різних матеріалів, які використовуються у дитячій творчості;
- засоби, методи та прийоми навчання дітей проектувати та виготовляти різноманітні поробки художньої праці, формування трудових умінь.

уміти:

- проектувати, планувати і здійснювати цілісний педагогічний процес з організації та керівництва художньою працею дітей в ЗДО на основі нормативних документів дошкільної освіти;
- розробляти та ефективно проводити освітню роботу з художньої праці дітей у різноманітних організаційних формах ЗДО;
- використовувати теоретичні знання у практичній діяльності з добору змісту, форм, засобів, методів та прийомів з організації діяльності дітей у художній праці;
- добирати оптимальні методичні прийоми, що забезпечують ефективну навчальну діяльність, активність, творчу самостійність, пізнавальний інтерес дітей дошкільного віку на заняттях з художньої праці;
- забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей дошкільного віку, раціональну організацію освітнього процесу;
- обробляти матеріали, знаходити нові конструктивні й декоративні рішення, додавати художньої образності, емоційної виразності виробу;
- використовувати техніки арт-терапії (з пластичними матеріалами, з папером, з природними матеріалами) у роботі з дітьми дошкільного віку.

РОЗДІЛ 1.

ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус дисципліни: Вибіркова	
	Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта. Логопедія в закладах дошкільної освіти		
Модулів – 3	Спеціальність 012 Дошкільна освіта ОПП Дошкільна освіта. Логопедія в закладах дошкільної освіти	Мова навчання: українська	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: виконання реферативної роботи		Рік навчання 2-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
		24 год.	8 год.
		Лабораторні	

самостійної роботи студента – 6		-	-
		Самостійна робота	
		70 год.	98 год.
		Індивідуальні завдання	
		10 год	10 год.
		Вид контролю: залік	

1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичне завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні

		інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми виконання практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у

		нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ (виконання реферативної роботи)	0-2 бали	Зміст виконаного завдання має практичний характер, в цілому відповідає поставленому завданню, демонструє невпевненість у розв'язанні навчальних завдань, реферативна робота не повною мірою відповідає завданню
	0-5 балів	Зміст виконаного завдання має практичний характер, відповідає поставленому завданню, демонструє впевненість у розв'язанні навчальних завдань, допущені деякі помилки, реферативна робота вимагає доопрацювання
	0-8 балів	Зміст виконаного завдання має практичний характер, відповідає поставленому завданню, демонструє впевненість у розв'язанні навчальних завдань, реферативна робота вимагає незначного доопрацювання
	0-10 балів	Зміст навчального завдання має практичний характер, відповідає поставленому завданню, демонструє впевненість, творчий підхід до вирішення завдання, реферативна робота не потребує доопрацювання

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік)

Для навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку» навчальним планом передбачено

підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів за 100-бальною шкалою	Критерії оцінювання
Відмінно (90 – 100 А)	Якісне, із найвищими балами, виконання усіх видів робіт поточного (практичні заняття, СРС, ІНДЗ) та підсумкового контролю. Студент бакалавріату на високому рівні володіє загальними і фаховими компетентностями. Має ґрунтовні знання за програмовим змістом художньої праці та основ дизайну в діяльності дітей в ЗДО, чітко виражає й обґрунтовує основні положення предмету. Вміє створювати художній образ та виконувати роботи в різних техніках, використовує засоби виразності при створенні композиції. Володіє педагогічними технологіями розвитку художньо-творчої діяльності дітей дошкільного віку, використовує їх на практиці для розвитку творчих здібностей дітей.
Добре (82-89 В)	Якісне виконання усіх видів робіт поточного та підсумкового контролю. Студент бакалавріату добре володіє загальними і фаховими компетентностями, має ґрунтовні знання з організації художньої праці дітей, володіє практичними вміннями. Вміє створювати художній образ та виконувати роботи в різних техніках, використовує засоби виразності при створенні композиції. Володіє педагогічними технологіями художнього розвитку дітей дошкільного віку, використовує їх на практиці для розвитку художньо-творчих здібностей дітей. Помилки, які допускає, є незначними.

Добре (74-81 C)	Виконання усіх видів робіт поточного та підсумкового контролю здебільшого якісне. Рівень сформованості загальних і фахових компетентностей у студента бакалавріату достатній. Знання з переважної більшості питань програмового змісту художньої праці та основ дизайну в діяльності дітей в ЗДО не досить міцні. Студент слабо володіє практичними вміннями щодо забезпечення художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку. Має труднощі при створенні художнього образу при виконанні творчих робіт. Допускає багато помилок.
Задовільно (64-73 D)	Виконання робіт поточного та підсумкового контролю не якісне. Студент бакалавріату володіє загальними і фаховими компетентностями на низькому рівні. Знання базових понять навчальної дисципліни не систематизовані, обмежені або відсутні. Немає усвідомленого розуміння теоретичних засад художньої праці та основ дизайну в діяльності дітей в ЗДО. При виконанні творчих завдань студент дотримується зразка, не може знаходити нові конструктивні і декоративні рішення. Не володіє дидактичними основами керівництва творчою діяльністю дітей дошкільного віку, не достатньо обізнаний із сучасними педагогічними технологіями.
Задовільно (60-63 E)	Мінімальна кількість набраних балів за переважну більшість виконаних видів роботи. Окремі завдання не виконано. Рівень сформованості загальних і фахових компетентностей у студента бакалавріату низький. Знання з навчальної дисципліни обмежено розумінням лише окремих питань. Студент володіє вмінням обробки художніх матеріалів на початковому рівні. У процесі роботи дотримується зразка, не може знаходити нові конструктивні і декоративні

	рішення. Не володіє методичними основами керівництва художньо-продуктивною діяльністю дітей дошкільного віку.
Незадовільно (35-59 FX)	Мінімальна кількість набраних балів за кожний із видів робіт, значна кількість завдань не виконана. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. Студент не володіє вмінням обробки різних матеріалів. У процесі роботи дотримується зразка, не може знаходити нові конструктивні і декоративні рішення.

РОЗДІЛ 2.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні та методичні засади художньої праці в системі дошкільної освіти

Тема 1. Предмет і задачі курсу, його теоретичні засади. Психолого-педагогічні основи художньої праці

Предмет і завдання курсу «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку». Концептуальні положення та основні завдання сучасної педагогіки щодо трудового й естетичного виховання дітей дошкільного віку. Аналіз змісту Базового компонента та програм дошкільної освіти щодо визначення основних підходів до розвитку дитини дошкільного віку в художній праці. Характеристика сучасних педагогічних принципів організації художньої праці дітей у ЗДО. Новітні підходи в організації художньої праці дітей дошкільного віку.

Тема 2. Розвиток трудового навчання в історичному аспекті. Всебічний розвиток дітей дошкільного віку на заняттях з художньої праці

Розвиток трудового навчання (Ж-Ж. Руссо, Г.Песталоцці, Г.Пранг, Ф.Фребель, С.Русова). Художня праця як засіб формування активної творчої особистості дитини в педагогічних дослідженнях сучасних дослідників. Моральний, інтелектуальний, естетичний, патріотичний розвиток дітей дошкільного віку у процесі художньої праці.

Тема 3. Дидактичні основи художньої праці у закладі дошкільної освіти

Організація роботи з дітьми дошкільного віку в галузі художньої праці. Принципи освітньої роботи з дітьми дошкільного віку в галузі художньої праці. Форми, методи навчання дітей дошкільного віку художньої праці в закладі дошкільної освіти. Організація предметно-розвивального середовища для творчого розвитку дітей дошкільного віку засобами художньої праці у закладі дошкільної освіти. Організація художньої праці дітей дошкільного віку поза заняттями. Планування роботи з художньої праці.

Тема 4. Методика проведення занять з художньої праці в ЗДО

Зміст і структура занять з художньої праці у ЗДО. Методика проведення занять з папером, картоном, врахування їх конструктивних і декоративних особливостей. Інструменти і прилади. Техніка безпеки. Санітарно-гігієнічні вимоги до проведення занять. Організація робочого місця. Виготовлення плоских та об'ємних виробів дітьми різних вікових груп. Техніки аплікативних робіт; флористика; предметні та сюжетні композиції. Методика проведення занять з утилізованим матеріалом. Техніка безпеки і гігієнічні вимоги до роботи з утилізованим матеріалом. Технологія виконання виробів, які містять різні матеріали. Методика проведення занять з тканиною. Інструменти та приладдя для роботи з тканиною. Техніка безпеки. Підготовка матеріалу до роботи. Викрійка, шаблон. Види аплікації з тканини. Виготовлення безшовних іграшок (ляльок-мотанок).

Тема 5. Техніка роботи з природними матеріалами на заняттях з художньої праці. Складання об'ємних композицій та орнаментів

Виготовлення просторової композиції з природних матеріалів, яка гармонійно сполучає колір, фактуру, форму елементів. Опанування практичними навиками створення орнаментів у різний спосіб: стрічковий, сітчастий, композиційно-замкнений. Характеристика знаків-символів у декоративних орнаментах. Композиційні принципи побудови орнаменту. Статичність. Динамічність композиції. Пропорції. Традиційні композиційні схеми, кольорові поєднання в народному українському орнаменті. Використання кольору, фактури насіння при створенні декоративних композицій. Інструменти та приладдя для обробки природних матеріалів. Техніка безпеки.

Тема 6. Техніка роботи з папером. Графічна грамота. Паперопластика

Формування вмінь роботи з різними видами паперу (за структурними та декоративними властивостями). Опанування прийомами трансформації паперу. Робота з аркушем паперу за графічною схемою. Зминання,

розривання, згинання, скручування, склеювання, різання. Одержання об'єму за допомогою складання. Паперопластика. Створення казкових персонажів лялькового театру з паперу за викройкою. Робота з циліндричною паперовою основою. Зміна об'єму і контуру силуетної форми шляхом перетворення основи.

Тема 7. Організація та проведення занять з художньої праці у ЗДО

Психолого-педагогічні вимоги до проведення занять з художньої праці для дітей дошкільного віку в ЗДО. Попередня підготовка вихователя: добір матеріалу, послідовність його подачі, відповідність прийомів показу окремих операцій. Структура занять з художньої праці. Складання конспекту заняття. Етапи занять з художньої праці. Роль показу вихователя способів виконання об'єктів творчості.

Змістовий модуль 2. Методика художнього конструювання (дизайну)

Тема 8. Дизайн і культура суспільства. Роль дизайну в особистісно зорієнтованій моделі освіти

Дизайн і культура суспільства. Дизайн як категорія естетичної діяльності і як художня комунікація. Зв'язок дизайну з культурою суспільства (архітектурою, мистецтвом, наукою, технікою). Предмет, об'єкт дизайну, його основні поняття. Види дизайну. Дизайн як проектна діяльність, яка націлена на створення гармонійного предметного середовища життєдіяльності людини; як засіб гуманізації; сприяння суспільному прогресу та сталому розвитку.

Тема 9. Процес проектування в художній праці

Художнє конструювання як процес. Його етапи. Проектування, дослідження та критика у структурі дизайнерського конструювання. Принципи формоутворення об'єктів художнього проектування. Композиція як об'єднання окремих елементів у єдине ціле (ансамбль, комплекс). Стилізація як творчий процес відбору найбільш характерних ознак образу. Поняття ергономіки.

Тема 10. Дизайн в суспільстві та освіті

Дизайн і культура суспільства. Дизайн як категорія естетичної діяльності і як художня комунікація. Види дизайну. Педагогічна функція дизайну. Дизайн як проектна діяльність, яка націлена на створення гармонійного предметного середовища. Художнє конструювання як процес, його етапи. Ергономічне конструювання.

Тема 11. Техніка роботи з папером. Квілінг. Оригамі

Формування технічних навичок роботи зі смужкою і аркушем паперу. Формування умінь роботи у техніці «квілінг». Техніка «оригамі». Навчання правилам й прийомам складання, вправлення в основних прийомах формотворення у техніці «оригамі». Виготовлення вітальної листівки.

Тема 12. Формування практичних умінь при роботі з тканиною (аплікація, текстильна скульптура)

Прийоми виконання аплікації з тканини. Розробка ескізів та втілення у матеріалі декоративної аплікації з текстилю. Виготовлення безшовної іграшки за асоціацією. Знайомство із технологією текстильної скульптури. Авторська іграшка. Прийоми виготовлення іграшки з помпону. Етапи створення народної іграшки - оберегу – ляльки-мотанки. Творча робота: текстильна скульптура. Робота на площині: декоративна аплікація з текстилю.

Змістовий модуль 3. Дизайнерський підхід у розвитку особистості дитини у художній праці

Тема 13. Освітні інновації у процесі творчого розвитку дошкільників. Дизайнерський підхід у творчому розвитку особистості дитини на заняттях з художньої праці у ЗДО

Освітні інновації в організації творчого розвитку дітей дошкільного віку засобами художніх видів діяльності, їх характеристика. Альтернативні підходи, нові педагогічні технології розвитку творчості дітей дошкільного віку. Освітні інновації в організації занять з художньої праці у ЗДО. Особливості використання на заняттях з дітьми дошкільного віку методів і

прийомів творчого пошуку. Проблемне навчання. Ігрові технології навчання. Метод проектів на заняттях з художньої праці.

Тема 14. Впровадження дизайнерського підходу на заняттях з художньої праці у ЗДО

Провідна задача дизайнерського підходу – творчий розвиток особистості дітей дошкільного віку. Використання прийомів розвитку уяви: комбінування, акцентування, аглютинація, гіперболізація, заміщення, аналогії на заняттях у різних вікових групах. Особливості використання на заняттях з дошкільниками методів і прийомів творчого пошуку. Педагогічна цінність дизайн-діяльності. Проблемне навчання на заняттях з художньої праці. Ігродизайн у роботі з дітьми дошкільного віку.

Тема 15. Робота з утилізованими матеріалами. Конструювання персонажів та декорацій лялькового театру

Опанування технічними навиками роботи з утилізованими матеріалами, вивчення характеристик різних матеріалів. Експериментування з матеріалами та їх властивостями. Пластмаса: флакони, баночки, пластикові стаканчики і пляшки, одноразовий посуд. Штучні матеріали: штучна шкіра, губка, пінопласт, целофан, сінтепон. Виготовлення персонажів та декорацій лялькового театру за мотивами українських народних казок.

РОЗДІЛ 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	<i>Семінар: Організація художньої праці в дошкільному закладі</i>	2	1
2.	<i>Вирішення практичних завдань. Виготовлення площинних виробів з паперу</i>	2	1
3.	<i>Вирішення практичних завдань. Виготовлення іграшок з рухомими деталями</i>	2	
4.	<i>Вирішення практичних завдань. Виготовлення об'ємних виробів з паперу</i>	2	1
5.	<i>Вирішення практичних завдань. Художня праця з викидним матеріалом</i>	2	1
6.	<i>Вирішення практичних завдань. Художня праця з природним матеріалом</i>	2	
7.	<i>Вирішення практичних завдань. Художня праця з використанням тканини</i>	2	1
8.	<i>Вирішення практичних завдань. Поняття і види дитячого дизайну</i>	2	1
9.	<i>Вирішення практичних завдань. Аплікаційно-графічний дитячий дизайн</i>	2	
10.	<i>Вирішення практичних завдань. Об'ємний і просторовий дизайн в діяльності дітей</i>	2	
11.	<i>Вирішення практичних завдань. Фітодизайн в діяльності дітей дошкільного віку</i>	2	1

12.	Вирішення практичних завдань. Дизайн одягу та аксесуарів в діяльності дітей дошкільного віку	2	
Разом		24	8

3.2 Розробки практичних занять

Практичне заняття № 1: Організація художньої праці в дошкільному закладі

Мета: закріпити та уточнити теоретичні знання студентів з організації художньої праці дітей в ЗДО, формувати аналітичні уміння при роботі з нормативними та методичними матеріалами щодо змісту, форм, методів та організації та керівництва художньою працею дітей в ЗДО.

Питання для самостійного вивчення:

1. Вплив художньої праці на всебічний розвиток особистості дошкільника.
2. Види та типи занять з художньої праці.
3. Матеріал та обладнання для роботи.
4. Правила техніки безпеки на заняттях з художньої праці.
5. Форми і методи організації роботи дітей на заняттях.
6. Структура заняття з художньої праці.

Практичні завдання:

1. Зробити порівняльний аналіз вимог чинних варіативних програм щодо організації та змісту занять з ручної художньої праці, зробити висновок.

№ п\п	Програма	Розділ програми	Вікова група	Зміст роботи з художньої праці

2. Поділити сучасні і традиційні види художньої праці, зробити висновок.

Сучасні види художньої праці	Традиційні види художньої праці

3. Підібрати конспект з художньої праці, проаналізувати, опираючись на схему:

1. Чи відповідає заняття програмі?
2. Чи правильно були визначені на занятті навчальні, виховні і розвиваючі завдання?
3. Чи оптимально було визначено зміст заняття, чи відповідає він завданням?
4. Що було основним, найсуттєвішим на занятті?
5. Чи вдало визначена структура заняття? Чи була організована на занятті робота з формування основних умінь, навичок, інтересів дітей?
6. Які принципи, методи і засоби навчання були використані на занятті? Чи були вдалими вибір і поєднання?
7. Які форми навчання (фронтальні, групові, індивідуальні) домінували на занятті? Чи були вдалими їх вибір і поєднання?
9. Чи правильно здійснювався на занятті інструктаж, визначалися обсяг і складність завдань? Чи було воно диференційованим?
10. Що було зайвим у моїй діяльності і в діях дітей?

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам слід розкрити систему практичних занять, що охоплюють засвоєння основних понять кожної з технік, що вивчаються. Розглянути види практичної діяльності на заняттях з художньої праці: репродуктивна і творча. Дати перелік умов, необхідних для організації занять з художньої праці. З'ясувати вплив художньої праці на всебічний розвиток особистості дитини дошкільного віку. Розглянути види занять з художньої праці. Схарактеризувати правила техніки безпеки на заняттях з художньої праці. Розглянути структуру заняття з художньої праці.

Література

1. Беленька Г. В. Види дитячої праці та її вплив на розвиток особистості у дошкільному віці / Г. В. Беленька // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2010. № 1. С. 4.
2. Беленька Г. В. Зростання дошкільника в праці / Г. В. Беленька. К. : Шкільний Світ, 2010. 112 с.
3. Воропай Т. М. Виховання дітей старшого дошкільного віку засобами художньої праці / Т. М. Воропай // Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2003. № 11–12, червень. С. 11–13.
4. Калуська Л. В. Художня праця в дитячому садку / Л. В. Калуська. К., 1995. 72 с.
5. Козліна О. В. Уроки ручної праці у дитячому садку та початковій школі / О. В. Козліна. Х. : Ранок, 2007. 64 с.
6. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.

Практичне заняття № 2: Виготовлення площинних виробів з паперу

Мета: розширити уявлення про можливості паперу при виготовленні площинних виробів і орнаментів, види паперу, сформувати практичні вміння технології виготовлення площинних виробів з паперу, проектувати та розробляти конспекти занять з художньої праці з формування вмінь у дітей виготовляти площинні вироби з паперу.

Питання для самостійного вивчення:

1. Зміст поняття «площинні вироби», використання техніки «переплетення».
2. Короткі відомості про виробництво і застосування паперу, картону, їх види: альбомний, оксамитовий, обгортковий папір; м'який картон та ін.
3. Конструктивні і декоративні особливості паперу і картону.
4. Інструменти і прилади, що застосовуються при виготовленні виробів з паперу і картону. Техніка безпеки.

5. Санітарно-гігієнічні вимоги до роботи з папером, картоном, клеєм.
Організація робочого місця.

Практичні завдання.

1. Розробити конспект заняття з конструювання з паперу (площинний виріб).
2. Підготувати зразок, заготовки для виготовлення поробки.
3. Підготуватися до показу фрагменту заняття (або записати відео і продемонструвати на занятті, якщо студент знаходиться на занятті онлайн).

Література:

1. Дробчак Я. Ластівки-саморобки як засіб розвитку творчості // Початкова школа. 2006. № 3. С. 25-26.
2. Каппалова Н.М. Гурткова робота з аплікації та орігамі / Н.М. Каппалова. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 80 с.
3. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну : навч. посіб. / Н. І. Луцан. К. : Видавничий дім «Слово», 2009. 172 с.
4. Максименко О. Розвиток мислення дітей на заняттях паперовою пластикою / О. Максименко // Мистецтво та освіта. 2002. № 3. С. 35–37.
5. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
6. Пазиненко С. М. Розвиток творчих здібностей. Нетрадиційні заняття з художньої праці в старшій групі / С. М. Пазиненко. Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада+», 2007. 112 с.

Методичні рекомендації з підготовки до практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати зміст поняття «площинні вироби». Розкрити короткі відомості про виробництво і застосування паперу, картону, їх види: альбомний, оксамитовий, обгортковий папір; м'який картон та ін.. Проаналізувати конструктивні і декоративні особливості паперу і картону. Розглянути інструменти і прилади, що застосовуються при виготовленні виробів з паперу

і картону; техніку безпеки; санітарно-гігієнічні вимоги до роботи з папером, картоном, клейстером; організацію робочого місця.

Виготовити іграшки способом вирізання, комбінування і клеєння геометричних фігур (квадратів, прямокутників, трикутників, кругів, овалів) – зайчиків, ведмедиків, курчат, ляльок, клоунів, їх декоративне оформлення аплікацією. Ознайомитися з програмними вимогами щодо виконання іграшки способом комбінування і клеєння геометричних фігур з дітьми у ЗДО.

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати особливості виготовлення виробів за шаблонами. Розглянути розмітку матеріалу за допомогою шаблона; виготовлення необхідних шаблонів; основа і додаткові деталі. Проаналізувати комбінування, декорування додатковими деталями для посилення емоційної виразності образу (яблуко, груша, гриб, білочка, слоненя). Підібрати деталі оформлення до запропонованих шаблонів, виготовлення нових шаблонів (самостійний вибір тематики, додаткових деталей та декору), застосування шаблонів для виготовлення інших виробів. Ознайомитися з програмними вимогами щодо виготовлення виробів за шаблоном з дітьми у ЗДО.

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати особливості виготовлення художніх виробів у техніці переплетення. Розглянути розмітку і виконання прямокутної і квадратної основи з аркуша паперу; поетапність роботи; виконання прямих та скісних переплетень різних видів. Підібрати кольорові контрасти: додаткові за кольоровим тоном або гармонійний. З'ясувати можливості формування рівного і фігурного краю виробу; виготовлення закладок для книг, іграшкового килимка, серветки. Створити нові композиційні структури чергуванням смужок різного кольору та ширини; плетінням через одну, дві, три смужки основи. Ознайомитися з програмними вимогами щодо виконання художніх виробів у техніці переплетіння з дітьми у ЗДО.

Практичне заняття № 3: Виготовлення об'ємних виробів з паперу

Мета: розширити уявлення про можливості паперу при виготовленні об'ємних виробів, сформувавши практичні вміння технології виготовлення об'ємних виробів з паперу, проектувати та розробляти конспекти занять з формування вмінь у дітей виготовляти об'ємні вироби з паперу.

Питання для самостійного вивчення:

1. Зміст поняття «об'ємні вироби з паперу».
2. Способи складання в різних напрямках прямокутника і квадрата для виготовлення об'ємної іграшки.
3. Декоративна обробка поверхні та краю об'ємних виробів: іграшкові меблі, ялинкові прикраси, будиночок, кубик, валіза, телевізор.
4. Способи створення з картону і напівкартону конусів і циліндрів.
5. Способи склеювання і поєднання частин виробу.
6. Декоративне оформлення виробів. Пошук художньо-образної та емоційної виразності: добір допоміжних елементів, кольорових співвідношень (ялинкові прикраси, кіт, цуценя, бичок).
7. Виготовлення оригамі і пап'ємаше в дошкільному закладі.

Практичні завдання:

1. Розробити конспект заняття з конструювання об'ємного виробу (предмет, іграшка).
2. Підготувати зразок, підготувати шаблон.
3. Підготуватися до презентації фрагменту заняття під час практичного заняття (або продемонструвати заздалегіть підготовлене відео фрагменту заняття).

Література:

1. Беленька Г. В. Види дитячої праці та її вплив на розвиток особистості у дошкільному віці / Г. В. Беленька // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2010. № 1. С. 4.
2. Каппалова Н.М. Гурткова робота з аплікації та оригамі / Н.М. Каппалова. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 80 с.

3. Максименко О. Розвиток мислення дітей на заняттях паперовою пластикою / О. Максименко // Мистецтво та освіта. 2002. № 3. С. 35–37.

4. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.

5. Пазиненко С. М. Розвиток творчих здібностей. Нетрадиційні заняття з художньої праці в старшій групі / С. М. Пазиненко. Х. : Вид. група «Основа» : "Тріада+", 2007. 112 с. .

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати зміст поняття «об'ємні вироби з паперу». Розглянути конструювання іграшок з основної викрійки (квадрата, поділеного на 16 частин); способи складання в різних напрямках прямокутника і квадрата для виготовлення об'ємної іграшки; виконання об'ємних виробів зі складеного в різних напрямках аркуша паперу та картону з надрізанням по лінії згину та з відрізуванням частини основної викрійки; декоративна обробка поверхні та краю об'ємних виробів: іграшкові меблі, ялинкові прикраси, будиночок, кубик, валіза, телевізор). Розробити варіанти виготовлення виробів з основної викрійки. Виготовити вироби за мотивами яворівських іграшок: стільців, візочків, скриньок, дитячих колисок. Прикрасити окремі частини іграшкових меблів аплікацією відповідно до розпису яворівських іграшок: жовтими смугами, червоними і зеленими вербівками (вигнутими стеблинами з каплеподібними листочками), розетками, кругами. Ознайомитися з програмними вимогами щодо виготовлення об'ємних виробів з дітьми у ЗДО.

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати особливості виготовлення іграшок з картонних і напівкартонних конусів, циліндрів; способи створення з картону і напівкартону конусів і циліндрів. Розглянути способи склеювання і поєднання частин виробу. З'ясувати співвідношення форми, пропорції, розміру частин виробу, їх взаєморозміщення; декоративне оформлення виробів. Зробити пошук художньо-образної та емоційної виразності: добір допоміжних елементів,

кольорових співвідношень (ялинкові прикраси, кіт, цуценя, бичок). Виготовити об'ємні іграшок із картонних і напівкартонних конусів, циліндрів у старшій групі ЗДО.

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розкрити зміст роботи в техніці оригамі в дошкільному закладі. Розглянути правила складання паперу. Розглянути прийоми формоутворення оригамі. Обґрунтувати створення цілісних композицій різних видів на основі виробів, виконуваних за взірцем. На практиці перевірити технологію виготовлення склянки, коробочки, кораблика, квітів, тварин, птахів, риб, метеликів. Виявити нові способи формоутворення стильової єдності, художньої виразності виробу. Ознайомитися з програмними вимогами щодо роботи в техніці оригамі з дітьми у ЗДО.

Практичне заняття № 4: Виготовлення поробок з рухомими деталями

Мета: розширити уявлення про зміст та технологію виготовлення поробок з рухомими деталями, інструменти та матеріали, що використовується, сформувати практичні уміння технології виготовлення поробок з рухомими деталями, проектувати та розробляти фрагменти конспектів занять з художньої праці з формування вмінь у дітей виготовляти поробки з рухомими деталями.

Питання для самостійного вивчення:

1. Виготовлення іграшок з рухомими частинами.
2. Допоміжні матеріали: нитки, дріт, мотузка.
3. Способи з'єднання деталей іграшки (за допомогою нитки, дроту, мотузки).
4. Поетапність виконання роботи.
5. Декоративне оформлення іграшки: емоційна та образна виразність виробу – котика, зайчика, тигра, ляльки, клоуна тощо.

Практичні заняття:

1. Розробити конспект заняття з виготовлення іграшок з рухомими деталями.
2. Підготувати і показати фрагмент заняття для презентації на занятті (або продемонструвати заздалегідь підготовлене відео): розробка нових варіантів виготовлення іграшки: з однією рухомою частиною, з двома, що не поєднані між собою, комплексне поєднання кількох рухомих частин іграшки (на вибір).

Література:

1. Максименко О. Розвиток мислення дітей на заняттях паперовою пластикою / О. Максименко // Мистецтво та освіта. 2002. № 3. С. 35–37.
2. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
3. Матвієнко С.І. Сучасні підходи до запровадження дошкільної дизайн-освіти. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. 2019. Випуск 8. С. 252–255.
4. Тименко В. П. Методика трудового навчання: технічної і художньої праці. Теоретичні засади і емпіричний досвід початкової дизайн-освіти : метод. посіб. / В. П. Тименко, В. В. Вдовченко. К. : Інформаційні системи, 2009. 332 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати особливості виготовлення іграшок з рухомими частинами. Розглянути допоміжні матеріали: нитки, дріт, мотузка; способи з'єднання деталей іграшки (за допомогою нитки, дроту, мотузки). З'ясувати поетапність виконання роботи. Розглянути декоративне оформлення іграшки: емоційна та образна виразність виробу – котика, зайчика, тигра, ляльки, клоуна тощо. Розробити нові варіанти виготовлення іграшки: з однією рухомою частиною, з двома, що не поєднані між собою, комплексне поєднання кількох рухомих

частин іграшки. Ознайомитися з програмними вимогами щодо виготовлення іграшки з рухомими частинами з дітьми у ЗДО.

Практичне заняття № 5: Вироблення поробок з викидним матеріалом

Мета: розширити уявлення про зміст та технологію виготовлення поробок з викидного матеріалу, інструменти та матеріали, що використовується, сформувати практичні уміння технології виготовлення виробів з викидного матеріалу, проектувати конспекти занять з художньої праці з формування вмінь у дітей виготовляти вироби з викидного матеріалу.

Питання для самостійного вивчення:

1. Значення роботи з викидного (утилізованого) матеріалу для розвитку творчості дітей дошкільного віку.
2. Матеріали та інструменти, необхідні для роботи.
3. Техніка виготовлення виробів.
 - а) з різних коробок;
 - б) з катушок, клубків ниток;
 - в) з поролону, фольги, дроту;
 - г) з відходів пластмаси, різних пластикових пляшок тощо.
4. Методика навчання дітей старшого дошкільного віку виготовленню виробів з викидного матеріалу.

Практичні завдання:

1. Підготувати консультацію для батьків: «Іграшки-саморобки з викидного матеріалу».
2. Розробити конспект заняття з художньої праці з виготовлення предмету (меблі, транспорт, сувеніри тощо) з використанням викидного матеріалу
3. Підготувати і показати фрагмент заняття з виготовлення поробки з викидного матеріалу на практичному занятті (або записати відео та продемонструвати).

Література:

1. Божко Л.М. Виховання дитячої уяви у художніх образах / Інститут змісту і методів навчання. К., 2007. 204 с.
2. Використання нетрадиційних технік, як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2 / упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2006. 100 с.
3. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Г.В. Творчість на кінчиках пальців: навч.-метод. посібник / І.М. Веремійчик. Тернопіль: Мальва – ОСО, 2004. 108 с.
4. Тищенко В. Сенсомоторна цілісність як ознака дитячої природності // Початкова школа. 2003. № 5. С. 20-21.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати значення роботи з викидним матеріалом для розвитку творчості дошкільників. Розглянути матеріали та інструменти, необхідні для роботи. Обґрунтувати техніку виготовлення виробів (з різних коробок; з катушок, клубків ниток; з поролону, фольги, дроту; з відходів пластмаси, різних пластикових пляшок тощо).

Практичне заняття № 6: Вироблення поробок з природного матеріалу

Мета: розширити уявлення про зміст та технологію виготовлення поробок з природного матеріалу, інструменти та матеріали, що використовується, сформувати практичні уміння технології виготовлення виробів з природного матеріалу, розробляти конспекти занять з художньої праці з формування вмінь у дітей виготовляти вироби з природного матеріалу.

Питання для самостійного вивчення:

1. Виготовлення об'ємних виробів з природного матеріалу.
2. Конструктивні і декоративні властивості різних природних матеріалів.

3. Способи заготівлі природних матеріалів, технологія їх обробки. Підготовка матеріалу до роботи.

4. Інструменти та приладдя для виготовлення іграшок: шило, ножиці, ніж, голка, олівці, фарба, клей, щипці. Техніка безпеки. Допоміжні матеріали: папір, дріт, нитки, пластилін.

5. Способи поєднання деталей при створенні фігурок птахів, тварин і людей з плодів, насіння і черепашок (за допомогою сірників без голівок, паличок, ниток, дроту, пластиліну, клею).

Практичні завдання:

1. Підготувати пам'ятку для батьків: наприклад, з теми «Способи заготівлі природних матеріалів», «Технологія сушіння листя» чи з інших тем.

2. Скласти конспект заняття з виготовлення поробки з природного матеріалу, підготувати схему послідовності її виготовлення.

3. Підготувати і показати фрагмент заняття або підготувати відео і представити його на занятті.

Література:

1. Божко Л.М. Виховання дитячої уяви у художніх образах / Інститут змісту і методів навчання. К., 2007. 204 с.

2. Використання нетрадиційних технік як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2/ упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2006. 100 с.

3. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Г.В., Веремійчик І.М. Творчість на кінчиках пальців: навч.-метод. посібник / І.М. Веремійчик. Тернопіль: Мальва – ОСО, 2004. 108 с.

4. Карпова С.О. Уроки художньої праці. Флористика: навч. Посіб. [для вчителя почат. шк.] / С.О. Карпова. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 24 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто з'ясувати особливості виготовлення об'ємних виробів з природного матеріалу.

Розкрити конструктивні і декоративні властивості різних природних матеріалів. З'ясувати способи заготівлі природних матеріалів, технологію їх обробки. Підготувати матеріал до роботи. Розглянути інструменти та приладдя для виготовлення іграшок: шило, ножиці, ніж, голка, олівці, фарба, клей, щипці. Техніка безпеки, допоміжні матеріали: папір, дріт, нитки, пластилін; способи поєднання деталей при створенні фігурок птахів, тварин і людей з плодів, насіння і черепашок (за допомогою сірників без голівок, паличок, ниток, дроту, пластиліну, клею).

Провести пошукову роботу з визначення можливої тематики виробів (метод «мозкового штурму» - генерації ідей), поетапність виготовлення іграшок, їх декоративного оформлення, емоційної та образної виразності.

Практичне заняття № 7: Виготовлення поробок з тканини

Мета: розширити уявлення про зміст та технологію виготовлення поробок з використанням тканини, інструменти та матеріали, що при цьому використовуються, сформулювати практичні вміння технології виготовлення виробів з використанням тканини, проектувати та розробляти конспекти занять з художньої праці з формування вмінь у дітей виготовляти поробки з тканини.

Питання для самостійного вивчення:

1. Види тканин та текстилю, визначення їхніх зображально-виражальних властивостей.
2. Інструменти та приладдя для роботи з тканиною та текстилем.
3. Технологія виготовлення аплікацій з тканини і текстилю.
4. Технологія «печворк».
5. Вишивка: технологічний аспект.
6. Технологія виготовлення м'якої іграшки.
7. Технологія виготовлення квітів з текстилю.
8. Технологія художнього розпису тканин (батік).
9. Прикраси та вироби з ниток і тасьми.

Практичні завдання:

1. Виготовити вироби з тканин (на вибір: «Чарівний мішечок», м'яка іграшка, лялька, ковдра, одяг тощо);
2. Підготувати конспект заняття з художньої праці з виготовлення поробки з використанням тканини, підготувати зразок;
3. Підготувати фрагмент заняття для презентації на занятті або підготувати відео і представити його на занятті.

Література

1. Використання нетрадиційних технік як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2 / упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. 100 с.
2. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчально методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с.
3. Цюпак І.М. Конструювання як складова дитячого дизайну / І.М. Цюпак // Базова програма «Я у світі»: методичні рекомендації для вихователів ДНЗ / упоряд. О.Б. Полєвікова. Х.: Вид. група «Основа». 335 с.
4. Гуцан Л. Етнодизайн українських трудових традицій // Початкова школа. 2003. № 6. С. 18-19.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути види тканин і короткі відомості про їх виробництво і застосування; підібрати інформацію про інструменти та приладдя для роботи з тканинами: ножиці, голка, наперсток, олівці; техніка безпеки. Розкрити особливості підготовки матеріалу до роботи; виконання основних ручних швів: «уперед голку», «строчка», «через край», «тамбурний» («ланцюжок»), з'єднувальні і декоративні шви.

Практичне заняття № 8: Основи дизайну

Мета: розширити та уточнити знання студентів про дитячий дизайн, його особливості та види, сформулювати практичні вміння проектування та

розробки освітніх заходів з ознайомлення дітей з основами дизайну процесі художньої праці, практичні вміння дотримуватися основ дизайнерських вимог у художньо-продуктивній діяльності дітей дошкільного віку.

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття і сутність дизайну.
2. Дизайн для дітей та дитячий дизайн.
3. Характеристика видів дизайну:
 - промисловий дизайн
 - графічний дизайн
 - книжковий дизайн
 - візаж
 - дизайн одягу
 - фітодизайн
 - ландшафтний дизайн
 - арт-дизайн
4. Оформлення інтер'єру ЗДО.
5. Вимоги до оформлення ЗДО.
6. Твори мистецтва в оформленні ЗДО.

Практичні завдання:

1. Самостійно створити план нестандартної групової кімнати. Виконати план у кольорі, враховуючи всі необхідні зони для обраної вікової групи. Підготувати до презентації на занятті, аргументувати переваги свого плану.
2. Розробити фрагмент освітнього заходу з ознайомлення дітей з основами дизайну (форма освітнього заходу, тема, мета, матеріал, опис фрагменту).
3. Розробити емблему для дітей дошкільного віку, які займаються в гуртку «Ми - дизайнери».

Література

1. Цюпак І.М. Конструювання як складова дитячого дизайну// Базова програма «Я у Світі»/ упорядник О.Б.Полєвікова. Х.: Вид.група «Основа», 2010. С. 335 с.
2. Крамаренко А. М. Методика трудового навчання та художньої праці : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта» / А. М. Крамаренко, К. І. Донських. – 3-тє вид., перероб. і доповн. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. 302 с.
3. Олексюк-Казо Л. М. Основи прикладної творчості : навч. посіб. / Л. М. Олексюк-Казо. К. : НПУ ім. М. Драгоманова, 2006. 201 с.
4. Складенко Н. В. Основи дизайн-проектування дитячого простору : навч. посіб. для студ. спеціальності «Дизайн» / Н. В. Складенко. К. : Видавець Олег Філюк, 2014. 248 с.
5. Цюпак І. М. Конструювання як складова дитячого дизайну / І. М. Цюпак // Збірник наукових праць студентів Харківської академії дизайну. 2010. № 2. С. 67–73.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути
Поняття і сутність дизайну, поняття дизайну для дітей та дитячого
дизайну. Схарактеризувати види дизайну: графічний дизайн, книжковий
дизайн, візаж, дизайн одягу, фітодизайн, ландшафтний дизайн, арт-дизайн.
Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути
оформлення інтер'єру ЗДО. Розкрити вимоги до оформлення ЗДО. Розглянути
твори мистецтва в оформленні ЗДО.

Практичне заняття № 9: Аплікаційно-графічний дитячий дизайн

Мета: Розширити знання студентів про особливості аплікаційно-графічного дитячого дизайну, його зміст, формувати практичні вміння виготовляти вироби аплікаційно-графічного дизайну, проектувати та розробляти конспекти занять з виготовлення дітьми виробів аплікаційно-графічного дизайну.

Питання для самостійного вивчення:

1. Зміст поняття «Дизайнерська діяльність», «Дитячий дизайн».
2. Розвиток творчих здібностей дітей засобами аплікаційно-графічного дизайну.
3. Сутність аплікаційно–графічного дизайну (для дітей 4-5 років) - твори на площині (малюнки, мозаїки, фриз, панно, силуети і т.д.), нетрадиційні технології зображення (тичкування, монотипія, діотипія, пластилінографія, кляксографія, набризг, малювання штампами, трафаретами й ін.).

Практичні завдання:

1. Розробити зразки виробів аплікаційно-графічного дитячого дизайну.
2. Розробити конспект заняття з виготовлення виробу аплікаційно-графічного дизайну.
3. Підготувати показ фрагменту заняття з виготовлення дітьми старшого дошкільного віку аплікаційно-графічного дизайну на практичному занятті (або підготувати відео і продемонструвати).

Література:

1. Використання нетрадиційних технік як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2 / упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. 100 с.
2. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчально методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с.
3. Скляренко Н. В. Основи дизайн-проектування дитячого простору: навч. посіб. для студ. спеціальності «Дизайн» / Н. В. Скляренко. К. : Видавець Олег Філюк, 2014. 248 с.
4. Цюпак І.М. Конструювання як складова дитячого дизайну// Базова програма «Я у Світі» / упорядник О.Б.Полєвікова. Х.: Вид.група «Основа», 2010. 355 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути зміст поняття «дизайнерська діяльність», «дитячий дизайн». З'ясувати

розвиток творчих здібностей дітей засобами художньо–конструктивного дизайну. Розглянути аплікаційно–графічний дизайн (для дітей 4-5 років): твори на площині (малюнки, мозаїки, фриз, панно, силуети тощо), нетрадиційні технології зображення (тичкування, монотипія, діотипія, пластилінографія, кляксографія, набризг, малювання штампами, трафаретами й ін.). Розробити зразки творів на площині (малюнки, мозаїки, фриз, панно, силуети і т.д.) та в нетрадиційній технології зображення (тичкування, монотипія, діотипія, пластилінографія, кляксографія, набризг, малювання штампами, трафаретами й ін.).

Практичне заняття № 10: Об’ємний і просторовий дизайн

Мета. Розширити знання студентів про особливості об’ємного і просторового дитячого дизайну, його зміст, формувати практичні вміння виготовляти вироби об’ємного і просторового дизайну, проектувати та розробляти конспекти занять з виготовлення дітьми виробів об’ємного і просторового дизайну.

Питання для самостійного вивчення:

1. Об’ємний дизайн (для дітей 5-6 років):
 - виготовлення іграшок–сувенірів, дитячої біжутерії, паперову пластику, прикрасу одягу, створення зразків оздоблення приміщень
 - екопластика.
 - декупаж
2. Просторовий дизайн (для дітей 6-7 років):
 - паперопластика, техніки оригамі, декорування мотузками, шнурами...
 - печворк
 - квілінг

Практичні завдання:

1. Виготовити іграшку: на вибір – сувенір, дитячу біжутерію, зразок твору з паперопластики, прикрасу одягу, створення зразків оздоблення приміщень, екопластика, декупаж.

2. Розробити фрагмент конспекту заняття з виготовлення дітьми старшого дошкільного віку об'ємного дизайнерського виробу, підготуватися до показу фрагменту на практичному занятті.

Література:

1. Використання нетрадиційних технік, як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2/ упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. 100 с.
2. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчально методичний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с.
3. Нікітіна А.В. Нетрадиційні техніки малювання в дитячому садку. Спб: “КАРО” 2007.
4. Скляренко Н. В. Основи дизайн-проектування дитячого простору : навч. посіб. для студ. спеціальності "Дизайн" / Н. В. Скляренко. К. : Видавець Олег Філюк, 2014. 248 с.
5. Тименко В. П. Дошкільна дизайн-освіта: первинна діагностика обдарованості : метод. посіб. / В. П. Тименко, Л. Л. Єніна, Л. М. Савченко. К. : ТОВ "Інформаційні системи", 2011. 433 с.
6. Цюпак І.М. Конструювання як складова дитячого дизайну// Базова програма «Я у Світі»/ упорядник О.Б.Полєвікова. Х.: Вид.група «Основа», 2010. – 335 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути об'ємний дизайн (для дітей 5-6 років): виготовлення іграшок-сувенірів, дитячої біжутерії, паперову пластику, прикрасу одягу, створення зразків оздоблення приміщень, екопластика, декупаж. Схарактеризувати просторовий дизайн (для дітей 6-7 років): паперопластика, техніки оригамі, декорування мотузками, шнурами й ін., печворк, квілінг. Виготовити іграшку – сувенір, дитячу біжутерію, зразок твору з паперопластики, прикрасу одягу, створення зразків оздоблення приміщень, екопластика, декупаж.

Практичне заняття № 11: Фітодизайн та ландшафтний дизайн в діяльності дітей дошкільного віку

Мета: Практичне освоєння студентами змісту та особливостей технології фітодизайну та ландшафтного дизайну в діяльності дітей дошкільного віку.

Питання для самостійного вивчення

1. Змісту та особливості ознайомлення дітей з ландшафтним дизайном в ЗДО.
2. Закони створення квіткових композицій, символіка квітів, матеріали та обладнання для фітодизайну, квіткові композиції в інтер'єрі дошкільного закладу.
3. Відбір змісту та педагогічна технологія спілкування з дітьми дошкільного віку у просторі фітодизайну чи ландшафтного дизайну.

Практичні завдання

1. Розробити власний варіант макету (схеми) ландшафтного дизайну в інтер'єрі дошкільного закладу та на ділянці (допускається виконання завдання за підгрупами), підготувати його обґрунтування.
2. Підготувати композицію в стилі фітодизайну та ікебани для презентації;
3. Розробити методичні рекомендації з організації фітодизайну в дошкільному закладі.
4. Розробити конспект заняття з навчання дітей основам фітодизайну, підготувати фрагмент заняття для показу на занятті або записати відео та представити на занятті.

Література

1. Використання нетрадиційних технік, як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2/ упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. 100 с.

2. Карпова С.О. Уроки художньої праці. Флористика: навч. Посіб. [для вчителя почат. шк.] / С.О. Карпова. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2007. 24 с.
3. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчально методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с.
4. Скляренко Н. В. Основи дизайн-проектування дитячого простору : навч. посіб. для студ. спеціальності "Дизайн" / Н. В. Скляренко. К. : Видавець Олег Філюк, 2014. 248 с.
5. Тищенко В. П. Дошкільна дизайн-освіта: первинна діагностика обдарованості : метод. посіб. / В. П. Тищенко, Л. Л. Єніна, Л. М. Савченко. К. : ТОВ "Інформаційні системи", 2011. 433 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути прийоми та засоби фітодизайну та ландшафтного дизайну. Схарактеризувати дані види дизайну. Розкрити вимоги до оформлення ЗДО, його ландшафтного дизайну, озеленення. Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути варіанти фітодизайну ЗДО, варіанти ландшафтного дизайну, обґрунтувати та пояснити свій власний вибір.

Практичне заняття № 12: Дизайн одягу та аксесуарів в діяльності дітей дошкільного віку

Мета: Практичне освоєння студентами змісту та особливостей організації дизайну одягу та аксесуарів в діяльності дітей дошкільного віку.

Питання для самостійного вивчення

1. Зміст та технології ознайомлення дітей з дизайном одягу та аксесуарів.
2. Форми і методи введення дитини у світ дизайну одягу.

Практичні завдання.

1. Підготувати інформацію з теми «Дизайн одягу», «Стилі в одязі», «Мій улюблений художник-модельєр» (тема на вибір);

2. Розробити конспект заняття та підготувати фрагмент його для презентації на навчальному занятті (варіанти форм та методів введення дитини у світ дизайну одягу);

3. Підготувати варіант педагогічного спілкування за програмою «Дитина у світі дизайну одягу».

Література

1. Використання нетрадиційних технік, як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2/ упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2006. 100 с.

2. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчально методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути прийоми та засоби дизайну одягу та аксесуарів в діяльності дітей дошкільного віку, схарактеризувати дані види дизайну. Готуючись до практичного заняття, студентам варто розглянути варіанти змісту дизайну одягу та аксесуарів в діяльності дітей дошкільного віку, варіанти їх обігрування. Визначити засоби та прийоми керівництва діяльністю дітей у процесі створення аксесуарів, прикрас до одягу тощо, варіанти включення прдуктів цієї діяльності дітей в інші освітні лінії в педагогічній роботі ЗДО.

РОЗДІЛ 4.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1.	Тема 1. Аналіз змісту Базового компонента та програм дошкільної освіти щодо визначення основних підходів до розвитку дитини дошкільного віку в художній праці. Новітні підходи в організації художньої праці для дітей дошкільного віку.	2	4	Індивідуальна, групові співбесіди, усне опитування, перевірка практичних завдань, творчі роботи, перевірка конспектів, виконання практичних завдань, зразків
2	Тема 2. Моральний, інтелектуальний, естетичний, патріотичний розвиток дітей дошкільного віку у процесі художньої праці.	4	8	
3	Тема 3. Організація предметно-розвивального середовища для творчого розвитку дітей дошкільного віку засобами художньої праці у закладі дошкільної освіти. Організація художньої праці дітей дошкільного віку поза заняттями. Планування роботи з художньої праці у ЗДО.	4	6	
4	Тема 4. Організація робочого місця. Виготовлення плоских та об'ємних виробів дітьми різних вікових груп.	6	10	

	Техніки аплікативних робіт; флористика; предметні та сюжетні композиції. Методика проведення занять з утилізованим матеріалом. Техніка безпеки і гігієнічні вимоги до роботи з утилізованим матеріалом. Технологія виконання виробів, які містять різні матеріали. Методика проведення занять з тканиною. Інструменти та приладдя для роботи з тканиною. Техніка безпеки. Підготовка матеріалу до роботи. Викрійка, шаблон. Види аплікації з тканини. Виготовлення безшовних іграшок (ляльок-мотанок).			поробок художньо ї праці, залік
5	Тема 5. Виготовлення просторової композиції з природних матеріалів, яка гармонійно сполучає колір, фактуру, форму елементів. Опанування практичними навиками створення орнаментів у різний спосіб: стрічковий, сітчастий, композиційно-замкнений. Характеристика знаків-символів у декоративних орнаментах. Композиційні принципи побудови орнаменту. Статичність. Динамічність композиції. Пропорції. Традиційні композиційні схеми, кольорові поєднання в народному українському орнаменті.	4	6	

	Використання кольору, фактури насіння при створенні декоративних композицій. Інструменти та приладдя для обробки природних матеріалів. Техніка безпеки.			
6	Тема 6. Формування умінь роботи з різними видами паперу (за структурними та декоративними властивостями). Опанування прийомами трансформації паперу. Робота з аркушем паперу за графічною схемою. Зминання, розривання, згинання, скручування, склеювання, різання. Одержання об'єму за допомогою складання. Паперопластика. Створення казкових персонажів лялькового театру з паперу за викройкою. Робота з циліндричною паперовою основою. Зміна об'єму і контуру силуетної форми шляхом перетворення основи.	4	4	
7	Тема 7. Психолого-педагогічні вимоги до проведення занять з художньої праці для дітей дошкільного віку в ЗДО. Попередня підготовка вихователя: добір матеріалу, послідовність його подачі, відповідність прийомів показу окремих операцій. Структура занять з художньої праці. Етапи занять з художньої праці. Роль показу вихователя способів виконання об'єктів творчості.	4	4	

8	Тема 8. Дизайн і культура суспільства.. Зв'язок дизайну с культурою суспільства (архітектурою, мистецтвом, наукою, технікою). Дизайн як проектна діяльність, яка націлена на створення гармонійного предметного середовища життєдіяльності людини; як засіб гуманізації; сприяння суспільному прогресу та сталому розвитку.	6	8	
9	Тема 9. Художнє конструювання як процес. Його етапи. Принципи формоутворення об'єктів художнього проектування. Композиція як об'єднання окремих елементів у єдине ціле (ансамбль, комплекс). Стилзація як творчий процес відбору найбільш характерних ознак образу. Поняття ергономіки.	6	8	
10	Тема 10. Дизайн і культура суспільства. Дизайн як категорія естетичної діяльності і як художня комунікація. Дизайн як проектна діяльність, яка націлена на створення гармонійного предметного середовища.	6	6	
11	Тема 11. Одержання технічних навичок роботи зі смужкою і аркушем паперу. Формування умінь роботи у техніці «квілінг». Техніка «оригамі». Навчання правилам й прийомам складання,	6	10	

	вправляння в основних прийомах формотворення у техніці «оригамі». Виготовлення вітальної листівки.			
12	Тема 12. Прийоми виконання аплікації з тканини. Розробка ескізів та втілення у матеріалі декоративної аплікації з текстилю. Виготовлення безшовної іграшки за асоціацією. Авторська іграшка. Прийоми виготовлення іграшки з помпону. Етапи створення народної іграшки - оберегу – ляльки-мотанки. Творча робота: текстильна скульптура. Робота на площині: декоративна аплікація з текстилю.	6	8	
13	Тема 13. Освітні інновації в організації творчого розвитку дітей дошкільного віку засобами художніх видів діяльності, їх характеристика. Нові педагогічні технології розвитку творчості дітей дошкільного віку. Особливості використання на заняттях з дітьми дошкільного віку методів і прийомів творчого пошуку. Метод проектів на заняттях з художньої праці.	4	4	
14	Тема 14. Провідна задача дизайнерського підходу – творчий розвиток особистості дітей дошкільного віку.	4	6	

	Використання прийомів розвитку уяви: комбінування, акцентування, аглютинація, гіперболізація, заміщення, аналогії на заняттях у різних вікових групах. Педагогічна цінність дизайн-діяльності. Проблемне навчання на заняттях з художньої праці. Ігро-дизайн у роботі з дітьми дошкільного віку.			
15	Тема 15. Опанування технічними навиками роботи з утилізованими матеріалами, вивчення характеристик різних матеріалів. Експериментування з матеріалами та їх властивостями. Пластмаса: флакони, баночки, пластикові стаканчики і пляшки, одноразовий посуд. Штучні матеріали: штучна шкіра, губка, пінопласт, целофан, синтепон. Виготовлення персонажів та декорацій лялькового театру за мотивами українських народних казок.	4	6	
Разом		70	98	

РОЗДІЛ 5.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

5.1 Методичні рекомендації щодо виконання ІНДЗ

ІНДЗ – індивідуальне завдання, що передбачає вирішення конкретної практичної навчальної задачі з використанням відомого та самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Таке завдання сприяє поглибленню та розширенню теоретичних знань студентів, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою. Робота реферативного характеру повинна починатись з викладу сутності проблеми. У вступі обґрунтовується актуальність теми, її особливості, наукова і практична значущість. В основному розділі аналізуються теоретичні, експериментальні дослідження, зазначається, хто з учених вивчав цю проблему, які ідеї пропагував. Визначається основний зміст проблеми, фактори, що її обумовлюють. Наводиться аналіз аспектів проблеми, які розглядались вченими. Визначається межі дослідження проблеми, з'ясовуються причини її недостатньої розробленості, проблемні питання, недоліки практики тощо. У висновках подаються методичні поради щодо усунення недоліків практики, висловлюються власні думки щодо перспектив розв'язання проблеми.

Список літератури містить публікації за остання 5-10 років. Обсяг ІНДЗ - 15-20 сторінок. Максимальна оцінка за виконання і захист ІНДЗ становить 10 балів і входить до складу підсумкової оцінки за вивчення навчального курсу «Художня праця та основи дизайну в діяльності дітей дошкільного віку».

Орієнтовна тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань з художньої праці та основ дизайну:

1. Азбука макраме.
2. Амігурумі – особливості використання у роботі з дітьми дошкільного віку.
3. Вирізування за шаблоном.
4. Вироби з текстильних матеріалів.
5. Вишивання за п'яльцями.

6. Глина та пластилін.
7. Історія виникнення та значення оригамі для розвитку дитини.
8. Матеріал і найпростіші способи праці.
9. Методика виготовлення іграшок з природного матеріалу.
10. Основи дизайну розвивального простору в умовах закладу дошкільної освіти.
11. Основи художньої обробки різних матеріалів.
12. Палітурні роботи.
13. Правила безпеки роботи дітей дошкільного віку з різноманітними матеріалами.
14. Робота з деревиною.
15. Робота з лоскутами.
16. Робота з м'якою іграшкою в закладі дошкільної освіти.
17. Робота з металом.
18. Робота з пластмасою.
19. Робота з пап'є-маше.
20. Робота з викидним матеріалом.
21. Художня праця в тісному контакті з родиною.

Студент готує реферат на електронному носії: титульна сторінка, зміст, вступ, виклад основного матеріалу, висновки, список використаних джерел, додаток (наочний матеріал, відеоматеріали).

РОЗДІЛ 6. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

6.1 Тестові завдання для поточного контролю

Тест 1. Ручна праця – це:

- а) процес забезпечення найбільш успішного оволодіння дітьми загальнотрудовими, конструктивними вміннями й навичками;
- б) один із видів ремісництва;
- в) процес виготовлення предметів з різноманітних матеріалів;
- г) один з видів образотворчого мистецтва.

Тест 2. Художня праця – це:

- а) творча діяльність дитини з різними матеріалами, в процесі якої вона створює корисні та естетично значущі вироби для ігор, праці, побуту;
- б) будь-який вид художньої діяльності;
- в) діяльність, що ґрунтується на засадах конструювання;
- г) вид діяльності із самообслуговування дітей.

Тест 3. Декоративне мистецтво – це:

- а) художня праця;
- б) прикрашання в архітектурі та інтер'єрі ;
- в) садово–паркове мистецтво з використанням садово–паркової скульптури ;
- г) вид образотворчого мистецтва.

Тест 4. Яку назву має заняття, що передбачає навчання дітей дошкільного віку працювати з різними матеріалами в доступних їм художніх техніках:

- а) заняття з художнього конструювання;
- б) заняття з художньої праці;
- в) заняття з художньої ручної праці;
- г) заняття з художньо-продуктивної діяльності.

Тест 5. Заняття з художньої праці у закладі дошкільної освіти проводяться, починаючи з:

- а) групи раннього віку;
- б) II молодшої групи;
- в) середньої групи;
- г) старшої групи.

Тест 6. Що є метою проведення занять з художньої праці з дітьми дошкільного віку:

- а) удосконалення навичок ліплення, аплікації, конструювання;
- б) формування у дітей комплексу необхідних знань, умінь, навичок художньо-конструктивної та художньо-перетворювальної діяльності та їхніх потреб відповідно до соціального замовлення суспільства;
- в) виготовлення прикрас та атрибутів до свята;
- г) виховання естетично розвиненої, творчої, соціально активної особистості.

Тест 7. Творчо використовувати навички, набуті на заняттях з художньої праці, діти можуть:

- а) вдома;
- б) на прогулянці;
- в) під час піших переходів;
- г) на інших заняттях;
- г) під час самостійної художньої діяльності.

Тест 8. Яку роль відіграє предметне середовище в залученні дитини до художньо-продуктивної діяльності:

- а) слугує засобом ознайомлення дітей з традиційним побутом та культурою свого народу;
- б) містить зразки для виконання дошкільниками власних робіт;
- в) ознайомлює з професіями дорослих;
- г) сприяє підтримці гарного настрою дитини.

Тест 9. Назвіть парціальні програми дошкільної освіти, в яких приділено ґрунтовну увагу залученню дитини до художньо-продуктивної діяльності:

- а) «Дзвіночок»;
- б) «Радість творчості»;
- в) «Грайлик»;
- г) «Юні майстри».

Тест 10. Кого з видатних педагогів можна назвати першим практичним європейським педагогом-оригамістом:

- а) Ж.-Ж. Руссо;
- б) Масару Ібуку;
- в) Ф. Фребеля;
- г) П. Лесгафта.

Тест 11. Хто з видатних українських педагогів радив вихователям якнайбільше використовувати місцеві матеріали для занять дітей ручною працею:

- а) І. Франко;
- б) С. Русова;
- в) Я. Чепіга;
- г) Г. Сковорода.

Тест 12. Які методи є ефективними щодо розвитку уяви дітей на занятті з художньої праці:

- а) створення уявних ситуацій;
- б) визначення задуму роботи;
- в) чітке слідування зразку;
- г) планування роботи;
- г) читання творів художньої літератури.

Тест 13. Які з перелічених здібностей сприяють формуванню творчої особистості:

- а) технологічні;
- б) проблемне бачення;
- в) здатність до висування гіпотез та оригінальних ідей;
- г) здатність до точного копіювання;

- г) здатність до дослідницької діяльності;
- д) вміння аналізувати, інтегрувати та синтезувати інформацію;
- е) розвинене уявлення, фантазія.

Тест 14. Які з нижченазваних функцій притаманні дизайну:

- а) ідеологічна;
- б) виховна;
- в) мовленнєва;
- г) соціалізуюча;
- г) гедонічна;
- д) конструктивна;
- е) комунікативна.

Тест 15. Дизайн, як і будь-яка творчість, має дві основи:

- а) інтуїтивно-емоційну;
- б) емоційно-вольову;
- в) інтуїтивно-логічну;
- г) природничо-наукову;
- е) логічно-наукову.

Тест 16. Який з методів викривується на занятті з художньої праці:

- а) дидактична вправа зі словникової роботи;
- б) читання дітьми інструкції;
- в) розглядання шаблону;
- г) мистецтвознавча розповідь.

Тест 17. Які матеріали використовуються у роботі з дітьми дошкільного віку на заняттях з художньої праці:

- а) папір;
- б) картон;
- в) викидний матеріал;
- г) паєтки;
- г) дрібні крупи;

- д) природний матеріал;
- е) бісер.

Тест 18. Вибери неправильну відповідь: навчаючи дітей техніці декоративного зображення, вихователь використовує на занятті такі методи:

- а) розглядання предметів;
- б) спостереження;
- в) мистецтвознавчу розповідь;
- г) розглядання візерунків;
- е) художню літературу;
- ж) творчі завдання;
- з) дидактичні ігри.

Тест 19. На який вид уяви здебільшого опирається дитина у своїй творчій діяльності:

- а) уява, як психічний пізнавальний процес;
- б) уява довільна;
- в) уява репродуктивна;
- г) уява творча.

Тест 20. Художня творчість дітей – це:

- а) форма естетичного виховання дитини;
- б) форма розвитку творчих здібностей дитини;
- в) дійова форма естетичного освоєння світу;
- г) форма гуманістичного розвитку дитини.

ГЛОСАРІЙ

Акcesуар - в образотворчому мистецтві річ другорядного значення, що доповнює характеристику центрального образу та розкриває загальний задум твору в цілому.

Акцент - засіб виокремлення кольором, світлом, пластичністю або розміщенням у просторі будь-якої фігури (обличчя, предмета, елемента зображення), до котрої необхідно привернути особливу увагу глядача.

Аморфний — безформний, у художньому творі — форма зі слабо виявленою структурою. В цьому значенні близький до поняття деструктивний, атектонічний.

Аналіз художній – логічний спосіб вивчення твору, його розкладання на складові, кожна з яких окремо розглядається для того, щоб виділені складові поєднати за допомогою синтезу в ціле, збагачене новими знаннями.

Ансамбль - в образотворчому мистецтві єдність, злагоджена цілісність художнього твору. Термін Ансамбль застосовується до окремого художнього твору, а також до групи творів різних видів мистецтва, що взаємодіють згідно із задумом митця.

Аплікація (від лат. applicatio – приєднання) – техніка виконання сюжетних або орнаментальних композицій на папері, картоні, полотні наклеюванням або нашиванням різнокольорових клаптиків паперу, тканини, шкіри та інших матеріалів, які створюють задуманий художній образ.

Аплікація (від латини – applicatio) – накладання, пристосовування, приєднання до якоїсь поверхні.

Аритмія, аритмічний - один із прийомів організації форми 9 художнього твору, зокрема орнаменту, започаткований ще в античному мистецтві. Полягає в навмисному порушенні ритму, що завжди пов'язано з акцентуацією (див. Акцент) будь-яких елементів композиції. У випадках побудови симетричного зображення під аритмію мають на увазі порушення, відхилення від абсолютної симетрії.

Асиметрія (гр. неспівмірність, невідповідність) – брак або порушення симетрії, несиметричність, нерозмірність, один із різновидів композиції, коли її елементи мають нерівнозначні функції; підпорядкування частини цілому. А – передумова динамічної побудови композиції, мальовничості форм, органічно пов'язані із симетрією. Більшість симетричних композицій включають асиметричні елементи.

Афіша - один з видів реклами, оголошення про виставу, концерт, виставку тощо, котрий вивішують у людних місцях. Композиційне рішення реклами іноді має вигляд завершеного самостійного художнього твору. З розвитком поліграфії наприкінці XIX ст. реклама перетворилася в особливий вид графічного мистецтва.

Афішний папір - тонкий, кольоровий може використовуватись у виробках з пап'є-маше. Папір для письма буває різних сортів залежно від складників при його виробництві.

Ахроматичні кольори (від гр. безбарвний) – кольори, які не мають кольорового тону, а тільки світловий (білий, сірий, чорний).

Багет (від фр. baguette – паличка) – різьблена або пофарбована планка для виготовлення рамок для картин та оздоблення стін.

Барвник, барва - речовина органічного походження, що має певний колір. Після розтирання з олією (або іншими сполуками) утворює фарбу (крапlak, берлінська лазур тощо).

Барельєф - різновид випуклого рельєфу, в якому скульптурне зображення або орнамент виступають над площиною поверхні не більше, ніж на половину власного об'єму. Барельєфи найбільш розповсюджені в настінних скульптурних зображеннях, медальйонах тощо.

Батик - техніка розпису тканини за допомогою спеціального резерву, нанесеного на неї - тобто такого складника, який зберігав би її окремі частини від наступного фарбування. Ця техніка була відома ще в VI ст. н. е. на 14 Далекому Сході. Батик за технікою виконання поділяється на два види: холодний і гарячий.

Бісер - дрібненькі скляні кольорові намистяні зернятка (з наскрізними отворами) для нанизування їх на нитку. Використовувалися для виготовлення прикрас для одягу як простолюду, так і вищого духовництва, аристократії, а також предметів культу. Бісер був відомий ще у Стародавньому Єгипті, в Античному світі та Візантії. У Середні віки виготовлення виробів з бісеру найвищого розвитку набуло у Венеції, але вже наприкінці XVII ст. бісер почали виготовляти і в інших містах Італії, а також у Німеччині та Франції. Різновид бісеру у вигляді різнокольорових коротких трубочок зі скла називається стеклярусом. Вироби, виготовлені з бісеру, також називаються бісером.

Види дизайну – дизайн промислових виробів, дизайн середовища, ландшафтний дизайн, дизайн для дітей, графічний дизайн, етнічний дизайн тощо.

Виразність - якісний ступінь (рівень) сприйняття ідеї зображення образу. В художній творчості маємо справу з художньою виразністю., певний ступінь котрої досягається завдяки специфічним засобам вираження (динаміка, контраст, масштабність).

Виріб - продукт творчої діяльності людини, отриманий у вигляді матеріального об'єкта; те, що зроблено руками митця.

Витинанка (похідне від українського дієслова «витинати» – вирізати) – один із різновидів рукоділля, давній слов'янський вид декоративно-прикладного мистецтва, ажурне вирізування з паперу, берести, фольги, тканини і шкіри, який полягає у вирізанні різноманітних візерунків.

Витинанки – паперові ажурні прикраси, витяті ножицями, вирізані ножом з білого або кольорового паперу. В. із середини XIX ст. оздоблювали хати в українських селах.

Витинання - техніка художньої обробки паперу, повсті, сукна, шкіри за допомогою ножиць або ножа.

Вишивання – нанесення орнаменту або сюжетних зображень на тканину, шкіру; створення вишивки. Виконується вручну (голкою чи гачком) або за допомогою спеціальної машини.

Вишивка – один із найбільш поширених видів декоративного мистецтва, в якому орнаментальне та сюжетне зображення на тканині, шкірі, повсті виконується різними ручними або машинними швами. Основним матеріалом для виконання В. є нитки домашнього і фабричного виготовлення. Є дуже багато видів та технічних способів вишивки. Найбільш поширені – хрестик, гладь, тамбур, вирізання, виколювання, мережка тощо. Вишивка завжди тісно пов'язана із побутом народу, відображає його художні смаки й національну своєрідність.

Вишивка - художньо-декоративний виріб з тканини або шкіри, оздоблений одно- або багатоколірними нитками методом вишивання. Найрозповсюдженіші види вишивки виконані двома видами швів - лічильним та по вільному контуру. Лічильний (хрестиком, напівхрестиком тощо) шов виконується на основі лічби ниток тканини (або канви). Вишивання по вільному контуру виконується «гладдю» по заздалегідь нанесеному на тканині малюнку. До цих видів вишивки належать також такі різновиди декоративних швів: петельний, тамбурний, та їх різновиди — стеблова, полтавська та художня гладь, рішельє.

Відтінок - у галузі образотворчого мистецтва незначна, часто малопримітна відмінність у кольорі або світлотіні між двома спрощеними тонами.

Візерунок (пол. wizerunek) – загальна назва орнаментального мотиву або кількох мотивів, що мають завершену художню цільність.

Вінок – пластичний орнамент, прямолінійний або у формі кола, з рослинних елементів, квітів, фруктів, інколи обвитих стрічками.

Вітраж - різнокольорові шматочки скла, з'єднані між собою за допомогою свинцевих смужок і що утворюють мальовничу композицію вікна.

В'язання - один із видів декоративно-прикладного мистецтва - виготовлення полотна або окремих виробів шляхом вигинання та зв'язування вузлами безперервної цілісної нитки у петлі, що по-різному переплітаються між собою.

Газетний папір – папір, що розрахований на продукцію короткого користування. Виготовляється з набіленої целюлози (25%) і деревної маси (75%). Може бути використана для виробів з пап'є-маше.

Галерея - у галузі образотворчого мистецтва зібрання творів малярства графіки, скульптури тощо, значне за складом та кількістю виставленого для огляду експонатів.

Гама кольорова – визначення взаємозв'язку послідовного ряду кольорів та відтінків в образотворчому та декоративному мистецтві. Кольорова гама може поєднувати всі кольори спектру або частину їх.

Гаптування - оздоблення тканини орнаментованими або сюжетними композиціями шляхом пришивання до неї золотавих чи сріблястих ниті.

Гардероб – предмети одягу, пов'язані єдністю призначення й використання, доповнені аксесуарами.

Гармонія — явище, що визначає співмірність окремих частин виробу з усім виробом та поміж собою, котре досягається, насамперед, єдністю пропорційних відношень.

Геометричний орнамент - різновид орнаменту, обмежений геометричними елементами і позбавлений, зазвичай, наочних ознак образності.

Герб - символічний знак держави, міста, партії тощо, який зображують на прапорах, монетах, печатках тощо - містить у собі художньо-сміслову навантаженість. Вперше герби з'явилися у XII ст. на щитах лицарів-хрестоносців, відтоді щит - головний елемент герба. Герб є однією з форм емблеми.

Глянець - блискуча надгладка поверхня, що утворилась шляхом полірування, лакування, глазурування.

Гофротрубочки. Плетіння з паперових трубочок – творчий процес, в якому майстер створює з газет дивовижні вироби, майже не відрізняються від звичайної плетінки з ротанга. Це можуть бути красиві коробочки, вази, шкатулки, кашпо, різні підставки.

Гратаж (від фр.*gratter*— дряпати) — особлива художня техніка, котра кінцевим результатом нагадує відбитки чорної літографії (або ліногравюри чи ксилографії), але значно простіша за засобами виконання. Інша назва техніки віскографія, бо в процесі виготовлення використовували віск.

Гризайль - монохромне малярство, виконане відтінками одного кольору (зазвичай, сірого), переважно декоративного призначення. Гризайль у вигляді декоративного розпису або панно, як правило, імітує скульптурний рельєф. У станковому малярстві техніка . гризайль застосовувалась (почасти застосовується) для допоміжних робіт - при виконанні підмальовок або ескізів. У цьому випадку митці однотонне малярство будь-якого кольорового відтінку називають гризайль.

Гуаш - барвниковий матеріал, призначений для малярства. Використовується також у декоративно-прикладному мистецтві та в деяких видах творчості; техніка малярства цими фарбами, а також твір, виконаний у цій техніці.

Грунт - у технології малярства тонкий шар спеціальної суміші (а також сама суміш), що наноситься на основу з метою надання її поверхні необхідних кольорових або фактурних властивостей, а також щоб обмежити надмірне всмоктування сполучної речовини; у техніці заглибленої гравюри - шар кислотостійкого складу (а також і самий склад), котрим покривають металеву дошку перед початком роботи і, частково, під час травлення. Грунт називають також світле тонування поверхні перед нанесенням малюнка. Грунт може застосовуватись і в інших специфічних видах образотворчого мистецтва.

Гумка - спеціальний пружний матеріал, призначений для стирання 33 написаного чи намальованого олівцем або іншим матеріалом.

Декор - система, сукупність декораційних елементів (прикрас) в архітектурі та прикладному мистецтві.

Декор (фр. decor, від лат. decoro – прикрашаю) – система, художнє оформлення споруди (фасаду, інтер'єру) або виробів декоративно-ужиткового мистецтва в єдності з об'ємно-просторовою композицією.

Декоративність - художні властивості, що посилюють емоційновиразну та художньо-організуючу роль творів пластичних мистецтв у предметному середовищі, що оточує людину. Важливу роль у створенні ефекту декоративності творів відіграють декор, в тому числі орнамент і його деталі, виразність природньої фактури матеріалів, композиційна організація лінійних ритмів, пластичність об'ємів і кольорових плям тощо.

Декоративно-прикладне мистецтво - мистецтво створення ужиткових та побутових предметів, що містять у собі художньотипові атрибути й призначені не тільки для задоволення практичних потреб, але й для прикрашення житла, архітектурних споруд тощо. До галузі декоративно-прикладного мистецтва належать художньо виконані меблі, посуд, одяг, килими, вишивки, ювелірні вироби тощо, а також орнаментовані розписи, скульптурно-декоративне оздоблення інтер'єрів та фасадів споруд, облицювальна кераміка, вітражі тощо.

Декорація - художнє оформлення вистави засобами малярства, архітектори, графіки, бутафорії, скульптури, освітлення, постановочної техніки тощо.

Декупаж (від фр. decouper вирізати з паперу) – декоративна техніка по тканині, склу, дереву (та інших поверхнях), що полягає у вирізуванні візерунків із різних матеріалів та наклеюванні їх на поверхню, що декорується. Декупаж, як техніка декорування, мав справу з плоскими поверхнями і плоским декором. Ускладнення технології та віднайдення нових матеріалів декорування позначилося на її техніці додачею об'ємного декору чи комбінацією плоского та об'ємного декорування.

Дизайн (від англ. design – проектувати, креслити) – художнє конструювання промислових виробів за законами краси й доцільності. У проектуванні естетично досконалих зразків побутових предметів, машин верстатів та інших засобів виробництва майстри дизайну вирішують комплексні проблеми, пов'язані із психологією, естетикою, гігієною та психофізіологічним навантаженням людей, які користуються їхніми виробами. Крім виробів, проектуються й усі супутні їм предмети у різноманітних зв'язках із іншими процесами, в яких вони беруть участь.

Дизайн графічний – проектування символів-знаків, логотипів, послуги дизайнерів, що проектують поліграфічну продукцію, тощо.

Дизайн для дітей – вид художньої діяльності, спрямованої на створення дорослими комфортного для дитини матеріального середовища.

Дизайн інтер'єру - проектування, обробка і обстановка внутрішніх приміщень.

Дизайн середовища – дизайн архітектурного середовища (інтер'єрекстер'єр), послуги дизайнерів, що проектують художні свята, виставки тощо.

Дизайнер - художник-конструктор; фахівець у галузі дизайну.

Дитячий дизайн – діяльність (художньо-перетворювального, конструктивного та декоративного характеру), в яку включені самі діти. Цей вид дизайну багато в чому подібний до ручної художньої праці. В основі дитячого дизайну лежить художнє конструювання, моделювання, малювання, ліплення та декоративне оздоблення.

Доповнюючі кольори, комплектарні кольори – два кольори спектра, які при змішуванні справляють оптичне враження білого світла. Доповнюючим кольором до червоного є блакитно-зелений, до жовтого або оранжевого – блакитний, до жовто-зеленого – фіолетовий.

Драпіровка, драперія - в образотворчому мистецтві термін, що визначає розміщення та загальний характер трактування зборок на одязі або тканині взагалі.

Експозиція (від лат. *expositio* – виставляння напоказ) – систематизоване розміщення експонатів на виставках або у музеях.

Експонат (від лат. *expono* – виставляю) – твір мистецтва, який виставляють для огляду на виставці або у музеї.

Екстер'єр - на відміну від інтер'єру - архітектурно й художньо оформлений зовнішній вигляд будинків, вулиць, площ, предметів тощо.

Елемент - найменша складова частина будь-якої форми, те, що вже не ділиться на менші частини, звідси - елементарний, найпростіший. З елементів складаються деталі, а з деталей - фрагменти композиції.

Емблема - позначення значного поняття або абстрагованої ідеї за допомогою будь-якого умовного знаку чи зображення (напр., Зірка, Хрест тощо). На відміну від символу, емблема не намагається образно втілити зміст поняття або ідеї, а лише вказує на них, обмежуючись суто умовним зв'язком. Терміни «емблема» та «символ» вживаються у паралельному значенні.

Ергономіка - у галузі дизайну науково-теоретична та науковоекспериментальна дисципліна, що досліджує психофізіологічні фактори взаємодії людини з різноманітними знаряддями та засобами її діяльності в умовах, що потребують від людини певних реакцій на обставини, що змінюються. Головні фактори, що вивчаються та ураховуються ергономіка, - реакція людини на різноманітні подразники: оптичні, звукові, температурні тощо. В цьому зв'язку ергономіка спирається на дані фізіології, психофізіології та психології людини й визначає деякі вимоги до форми об'єктів, що функціонують у сфері її промислової діяльності, тобто до верстатів, пультів та приладів керування.

Ескіз (фр. *esquisse*) – попередній рисунок чи модель невеличких розмірів, що фокусує задум художнього твору або окремої його частини. Інколи ескіз може бути самостійним художнім твором, особливо у тих випадках, коли оригінал не зберігся або поступається художньою вартістю.

Задум - у галузі образотворчого мистецтва сформоване у творчій уяві митця конкретне та цілісне уявлення про загальні риси змісту та формі художнього твору до початку його практичного втілення.

Замальовка - малюнок з натури, виконаний переважно поза майстернею (рідко - в майстерні) з метою поповнення матеріалу для значнішої роботи або задля практичного вправлення. На відміну від відповідного з технічними засобами начерку, виконання замальовки може бути дуже деталізованим.

Засіб - один із компонентів методики; форма матеріального втілення способу гармонізації та художнього формотворення (див. Зображувальні засоби). За допомогою З. вирішуються художні завдання, тому вони посідають перехідне становище між творчим методом та технікою виконання твору.

Зображувальний матеріал - один із головних компонентів техніки та технології в роботі митця, за допомогою якого втілюється його творчий задум. Від художньої ідеї, методу та виду мистецтва залежить і вибір матеріалу (папір, картон, полотно, фарба, пастель, вуглиня, туш, глина, нитки, скло, метал тощо).

Зображувальний прийом — один із основних компонентів 44 техніки та технології праці митця, в якому практично виражається взаємодія зображувальних засобів та матеріалів, вибраних ним для втілення своєї мети.

Зображувальні засоби — основні компоненти техніки та технології у роботі митця, що поєднують його творчий метод з зображувальними матеріалами та прийомами їх використання. До зображувальних засобів належать: крапка, штрих, лінія, пляма, площа, об'єм, форма, пропорція, світло, колір, простір. Види образотворчого мистецтва (графіка, малярство, скульптура) визначають характер практичного застосування зображувальних засобів. У кожному виді мистецтва зображувальні засоби мають свою специфіку, проявляючись по-різному - залежно від використовуваних матеріалів.

Зовнішній вигляд - у галузі дизайну вислів на означення зорової сприйняття форми виробу. Зовнішній вигляд - єдине джерело естетичного

оцінювання виробу під час його сприйняття. зображення - спосіб матеріалізації зорового образу дійсності, що оточує людину; сам процес такої матеріалізації, що передбачає використання певних засобів, технічних прийомів та матеріалів, а також кінцеві наслідки цього процесу, тобто матеріальна форма видимого, а в мистецтві - художнього образу. В кожному конкретному виді мистецтва зображення як засіб, процес та наслідок художньої діяльності має свої особливості. Зображення може бути більш-менш конкретним і узагальненим. Зображення завжди пов'язане з виразністю.

Ідея - задум автора твору, в якому розкривається його громадська позиція і об'єктивна спрямованість його мистецтва. Ідея художнього твору визначає основний його зміст: від суті та особливостей ідеї залежить трактування митцем теми та сюжету. Ідея дієва в тому випадку, якщо вона невід'ємна від засобів художнього образу — сама собою ідея задуму ще не забезпечує створення значного твору. Художня ідея включає не тільки політичну та етичну, але й емоційну та естетичну оцінку зображуваного. Окрім головної ідеї, твір може мати й кілька побічних ідей.

Інкрустація — техніка декоративного оздоблення меблів. В XVII в. замінена маркетри. Малюнок підбирається з різно забарвлених сортів дерева або з шматочків ріг, слонової кістки, інкрустуючих в поверхню предмета меблів.

Інсталяція - одна з форм мистецтва XX ст. Просторова композиція, створена митцем з різноманітних речей, промислових виробів та матеріалів, природних об'єктів, текстової та візуальної інформації.

Інтер'єр (від фр. *interieur* – внутрішній) – відносно замкнений, організований у функціонально-естетичному відношенні простір всередині будівлі. Складається з приміщення (стін, підлоги, стелі) та обладнання (меблів, картин, килимів, освітлювальних приладів тощо). І. є синтезом різних видів мистецтва, підпорядкованих архітектурі будівлі. Його характер змінюється відповідно до зміни архітектурного стилю.

Інтервал - у композиції зображення орнаменту, шрифту тощо відстані між сусідніми елементами.

Кардмейкінг (в перекладі з англ. card – листівка, make – робити) – виготовлення листівок своїми руками. Техніка цього хобі дуже схожа зі скрапбукінгом. У кардмейкінгу, як і в скрапбукінгу, використовуються різні стильові напрями: гранж, вінтаж, міні-листівка. Вибір стилю залежить від призначення листівки.

Картографічний папір призначений для друкування карт. Виробляється із целюлози і матерчатого волокна і буває трьох видів: для географічних, гідрографічних і топографічних карт. Картографічний папір добре проклеєний, гладкий, міцний, має мінімальну остаточну деформацію після зволоження і висушування.

Картон декоративний використовується для внутрішньої оздоблення автомобілів, вагонів і тлі., розмальовується у різні кольори, може мати поверхневі лакові плівки і внаслідок відповідної обробки за зовнішнім виглядом може наближатися до шкіри, дерева, каменю та ін.

Квілінг – це мистецтво папероскручування. Слово quilling походить з англійської мови від quill – пташине перо. Суть техніки квілінг полягає в тому, що довгі паперові смужки накручуються на тонкий стрижень.

Килимарство - виготовлення килимів, Гобеленів та паласів з 50 відповідної пряжі на спеціальному верстаті або рамі.

Кіч, кітч - поганий смак, халтура, псевдохудожні вироби, розраховані на низький художній смак та нерозвинений естетичний попит. Для кітчу характерні крикливість барв, еkleктизм, надмірність декору, підробка під дорогоцінні матеріали. Прояви кітчу можливі в усіх видах пластичних мистецтв, але найчастіше вони зустрічаються в масових художніх творах - індустрії сувенірів, масовій друкованій графіці та в деяких видах художніх промислів.

Книжково-журнальний папір – вид паперу, якого виробляється кілька видів залежно від терміну користування і способу друку: друкарський папір -

для друкування книг і журналів; нотний - для нот; літографський - для ілюстрацій, офсетний - для офсетного друку, естамповий - для друкування з металевих гравюр.

Кнотологія - захоплюючий вид хобі-рукоділья, який виконується за допомогою паперу. Винахідником цього унікального методу став Хайнц Штробль, який є також автором терміну «кнотологія». Суть методу кнотології полягає в створенні тривимірного предмету шляхом плетіння зі смужок паперу. В результаті роботи виходять оригінальні багатогранники, об'єкти сферичної форми або циліндри та різні фігурки. Для виготовлення виробу в техніці кнотології необхідні фігури у вигляді рівномірних трикутників і квадратів. Для цього використовують однаково тонкі смужки паперу, які за допомогою лінійки по всій довжині складають в вищевказані геометричні фігурки.

Колаж (від фр. collage – приклеювання) – технічний прийом в образотворчому мистецтві, що полягає в створенні мальовничих або графічних творів шляхом наклеювання на яку-небудь основу предметів і матеріалів, що відрізняються від основи за кольором і фактурою.

Колір – 1) Один із основних засобів образотворчого та декоративного мистецтва, що відображає у поєднанні зі світлотінню світловий тон предмета, забарвлення; 2) Якість окремого кольорового тону в ансамблі художнього твору або мотиву.

Колірна гама – в образотворчому і декоративному мистецтві – низка взаємозв'язаних відтінків кольору із одним домінантним.

Колористика - наука про кольори, що вивчає закономірності зорового сприйняття й використання кольору та кольорових поєднань у різних галузях людської діяльності.

Колорит (іт. coloritio, від лат. color) – гармонійне поєднання кольорів як один із засобів зображення дійсності і розкриття змісту твору у різних видах мистецтва. К. є одним із найважливіших художніх засобів емоційного впливу на глядача.

Кольорознавство – галузь знань, яка об'єднує систематизовану сукупність даних фізики, фізіології, психології та естетики, що стосуються питань сприйняття, впливу, вимірювання, систематизації кольору.

Композиційне формоутворення – досягнення гармонії структурних зв'язків між людиною і річчю, що включена в процес життєдіяльності.

Композиція (від лат. composition – складання, створення) – будова художнього твору, зумовлена його змістом, характером і призначенням; певною мірою визначає його цілісне сприйняття. Композиція – найважливіший організуючий компонент художнього твору у пластичних видах мистецтва. Композиція об'єднує елементи побудови художньої форми: реальне чи ілюзорне, формування простору та об'єму, симетрію й асиметрію, масштаб, ритм і пропорції, нюанс і контраст, перспективу, групування співвідношень цілого та деталей, колористичне вирішення тощо. К. організовує як внутрішню побудову твору, так і його співвідношення з навколишнім середовищем; координує сприйняття глядачем.

Компоновка - розташування на площині зображення відносно її сторін; у галузі дизайну процес пошуку найкращого взаєморозташування різних елементів виробу (деталей, частин, вузлів).

Комп'ютерна графіка - сучасний вид графіки, коли митець на екрані дисплею виконує композиції з різноманітних пересічних ліній, об'ємних елементів, візерунків, кольорових плям, крапок тощо.

Комфорт - у галузі дизайну сукупність благ та зручностей, які отримує людина від користування будь-яким виробом або сукупністю виробів. Вироби, що повністю забезпечують необхідну від них зручність, оцінюються як комфортабельні.

Конструювання з паперу. Термін «конструювання» означає приведення до певного взаємоположення різних предметів, частин, елементів, від латинського слова constructio – побудова.

Контраст - протиставляння та взаємне посилення властивостей, що співвідносяться між собою. Від вправного застосування контрасту залежить художня взаємодія багатьох композиційних засобів та прийомів.

Контур - зовнішні обриси й обрис фігури або предмета (а також групи фігур або предметів) як один із засобів художнього вираження: в цьому значенні термін «контур» відноситься до галузі малюнка в широкому розумінні слова, що охоплює усі різновиди образотворчого мистецтва та всі технічні прийоми. Поняття «контур» може бути застосоване й до відповідних сторін самої натури. У малюнку як різновиді графіки й у техніці малювання контур - це сукупність ліній, що позначають найважливіші (переважно зовнішні) обриси зображення.

Концепція - єдиний, визначальний задум; провідна думка будь-якого твору, загальна система поглядів, уявлень з будь-якої проблеми, що визначає методи та засоби її вирішення. Художня концепція - система художніх ідей, переконань, поглядів автора твору.

Костюм (фр. costume) – комплект одягу з двох або трьох частин. В костюмі виразно проявляються соціальна, національна та індивідуальна характеристики людини, її вік, стать, характер, естетичний смак тощо.

Креативність (від лат. creation – творення) – творчі можливості (здібності) людини, що можуть виявлятися у мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість у цілому чи її окремі сторони, продукти діяльності.

Критерії оцінки – вимоги до якості виробів, зафіксовані у стандартах або технічних умовах, а також базові зразки, які є мірилом якості виробу.

Кусудама (яп. 薬玉, букв. «Лікарська куля») - паперова модель, яка зазвичай (але не завжди) формується сшиванням разом решт безлічі однакових пірамідальних модулів (зазвичай це стилізовані квіти, складені з квадратного аркушу паперу), так що виходить тіло кулястої форми. Як варіант, окремі компоненти можуть бути склеєні разом (наприклад, кусудама на нижньому фото повністю склеєна, а не зшита). Іноді, як прикраса, знизу прикріплюється

пензлик. У стародавній Японії кусудами використовувалися для цілющих зборів і пахощів.

Лінія - в образотворчому мистецтві один із головних зображувальних засобів; у геометричному розумінні лінія одномірна - це слід крапки (точки), що рухається. В практиці митця лінія утворюється від руху олівця або іншого матеріалу по зображальній поверхні і тому завжди має товщину, контрастність стосовно тла (тональність, колір) та фактури. На відміну від креслярської та абстрактної (математичної) лінії, вона - матеріальна й не одномірна. В образотворчому мистецтві лінія завжди сприймається як межа будь-якої поверхні, тому однією своєю стороною вона належить цій поверхні, а іншою - довкіллю. В зображенні об'ємних форм лінія - це поверхня, що видима у профіль (контур, штрих, пляма, крапка).

Логотип - у прикладній графіці композиція з шрифту, визначена послідовність, зоровий зв'язок слів, літер та інших елементів графічної композиції; у ширшому значенні - розвиток теми, образу, побудованих на одному й тому ж графічному знаку, символі.

Макет - імітація. Зовнішня подібність об'єкту, на відміну від його діючої моделі. У галузі дизайну: об'ємно-просторова модель певного промислового виробу (в деяких випадках діюча), що дає повну уяву про його відповідність естетичним, ергономічним та конструктивним вимогам.

Манекен (фр. mannequin – чоловічок) – фігура з пластику, дерева, гіпсу у формі людської постаті. За призначенням бувають виставкові та кравецькі, для показу та примірювання одягу.

Методика – галузь педагогічної науки, яка вивчає теоретичні аспекти виховання та навчання якогось предмета.

Мідзухікі - плетіння вузлів мідзухікі, дуже давнє японське мистецтво. Шнури-мідзухікі роблять з традиційного японського паперу васі, який робиться вручну з серцевин чагарників kozo, gampi і mitsumata. Особливістю такого паперу є більш щільне плетіння, яке досягається за рахунок

переплетення більш довгих волокон. Папір васі таким чином не тільки щільніший звичного нам «західного паперу», а й найщільніший взагалі у світі.

Мнемосхема - у галузі дизайну умовне зображення об'єкта (машини, процесу, системи), яким керують за допомогою символів та індикаторів, що розміщуються на панелях (щитах) і візуально передають стан (розташування) об'єкта чи дію виробничого процесу.

Мода - явище у споживанні промислових виробів та інших речей, обумовлений потяг людей купувати ті з них, які відповідають сучасному смаку. Прийняте частиною суспільства за естетичний ідеал в конкретний історичний період.

Моделювання - передача об'ємно-пластичних та просторових властивостей предметного світу за допомогою світлотіньових градацій (малярство, графіка) або відповідною пластикою тримірної форми (скульптура, зокрема у рельєфі). Моделювання переважно виконується при сприйнятті перспективи в малярстві.

Модель (фр. *modele* – взірець, норма) – виріб, з якого знімається форма для відтворення в іншому матеріалі. У художньому конструюванні (дизайні) – взірець, що служить еталоном, стандартом для масового виробництва.

Мозаїка - зображення або візерунок, зазвичай на підлозі або на стіні, що викладаються з невеликих шматочків мармуру, скла, ін. матеріалів. Римляни часто прикрашали мозаїкою лазні і вілли (напр., Вілла Адріана в 67 Тіволі). У Візантії використовувалася для прикраси церков. В XIII ст. італійці відродили прийоми мозаїки для оздоблення церков (напр., Сан-Вітале в Равенні). Пізніші зразки мозаїки можна побачити в будівлі Британського парламенту і у Вестмінстерському соборі (Лондон).

Монохромний - в образотворчому мистецтві твір, виконаний відтінками одного кольору. У загальному значенні - однобарвний (без усяких відтінків)

Мотив (фр. *motif* – рухаю) – елемент, покладений в основу композиції художнього твору, зокрема декоративно-ужиткового мистецтва.

Народне мистецтво — образотворче та декоративно-прикладне мистецтво, створене народом й поширене між ним, яке віддзеркалює його смаки та інтереси. Народне мистецтво має яскраво виражений національний характер. За своєю специфікою воно є прикладним у найширшому значенні цього слова: охоплює всі сторони матеріальної культури - від зодчества до ювелірних виробів. На ранніх стадіях історії людства все мистецтво було народним.

Насиченість - сила густоти чи концентрація тону, кольору, фарби; аналогічна фізичному поняттю - «світлосила». Стосовно ахроматичного тону те саме, що й світлота. Протилежне значення - розбіленість.

Нюанс — в образотворчому мистецтві — ледве помітний перехід від одного кольорового тону в інший (в живопису); від однієї світлової градації в іншу (у скульптурі, графіці). Сукупність відтінків застосовується для досягнення більш тонкого моделювання об'єкта зображення.

Об'єкти дизайну — промислові вироби (виробниче обладнання, побутова техніка, меблі, посуд, одяг тощо), елементи й системи міського, виробничого, житлового середовища; візуальна інформація, функціонально-споживчі комплекси тощо.

Обкладинковий кольоровий папір - папір, що слугує для обкладинок, придатний для обкантування, оформлення таблиць, коробок і аплікацій.

Обрис - лінійний контурний малюнок допоміжного призначення, виконаний за допомогою калькування (напр. під час роботи гравера над літографією).

Обтічна фарма - популярний в 1930-тих стиль дизайну, який спочатку використовувався при конструюванні автомобілів, кораблів і літаків, потім був застосований при оформленні побутових приладів, таких як холодильники і праски. Цибулеподібні обтічні форми, призначені спочатку для зменшення опору повітря, американські промислові дизайнери перетворили на візуальний символ модернізму.

Одноманітний - однаковий, подібний у всіх своїх частинах. Художній прийом, що застосовується проти одноманітності форми, -акцентування.

Одяг – у широкому розумінні – повний комплект носильних речей, що включає білизну, головні убори, верхній одяг, рукавички, взуття тощо.

Оздоблення - загальна назва декоративних, орнаментованих форм у різноманітних видах мистецтва та художній обробці матеріалів (напр., в архітектурі, меблях, тканинах, кераміці тощо); предмети ювелірного мистецтва.

Оригамі. Слово оригамі японського походження і складається з двох слів «орі» – складний і «камі» – папір. Це спосіб створення і конструювання з паперового квадрату різноманітних поробок та іграшок.

Панель — в оформленні інтер'єру дерев'яне покриття стіни (див. Фільонка), декороване різьбленням або розписом.

Панно - живописний твір декоративного призначення, вставлений у стіну інтер'єру. У сучасному вигляді воно може бути виконане різними 74 засобами (напр., фото або поліграфічними засобами); частина стінної поверхні, виділена певним обрамленням (інколи іншими засобами) й заповнена мальовничим або скульптурним рельєфом або мозаїкою.

Пап'є-маше (від фр. papier-mâché – буквально – жований папір) – паперова маса, яку легко формують і одержують із суміші волокнистих матеріалів (паперу) з клеєм, крохмалем, гіпсом та ін. Пап'є-маше – це також матеріал, який отримують наклеюванням невеликих клаптиків паперу у кілька шарів (переважно 5-7) по якій-небудь поверхні, моделі або формі. Пап'є-маше називається також оригінальна техніка художньої праці.

Пап'є-маше (фр. papier-mâché – зібганий папір) – паперова маса з клеючими речовинами та наповнювачами, з якої роблять іграшки, театральну бутафорію, вироби ужиткового мистецтва тощо.

Паперопластика – це конструювання об'ємних та напівоб'ємних форм з паперу шляхом його механічної обробки та трансформації. Паперопластика має узагальнену назву щодо створення тривимірних скульптур, у той же час

вона вважається специфічним мистецтвом моделювання паперових художніх композицій на площині. У сучасній практиці роботи з папером до складу паперопластики входить квілінг, оригамі та ще багато з видів технік роботи з папером. Паперова скульптура є виключним жанром образотворчого мистецтва, яка характеризується створенням реалістичних 3D-картини з паперу. Для створення таких скульптур паперову масу розташовують в глиняні форми і герметизують, щоб не залишилося води. Після цього прибирають все зайве і починають формувати тонкі деталі за допомогою спеціальних інструментів. Ці скульптури не можна ототожнювати з пап'є-маше, оскільки вони є литими.

Папір (від іт. Vambakia - бавовна) - один із найдоступніших і цікавих сучасних матеріалів, що складається переважно з рослинних волокон. Уперше одержаний у II ст. у Китаї. З XIX ст. виготовляється в основному з деревини. Відомо близько 600 видів паперу.

Папір креслярсько-малювальний. До цього виду входить папір креслярський (виготовляється з відходів тканин 70% і біленої целюлози 30%), малювальний (целюлоза 100% або з додаванням 25% відходів тканин), калька паперова (папір, просочений воском і олією, може використовуватись для 94 виготовлення ялинкових іграшок), міліметровий папір (папір з друкованою сіткою виготовляється з добре проклеєного паперу). Виробляють такі види паперу: **електроізоляційний, цигарковий, вологовбираючий, фотопапір, обгортковий, жиронепроникний папір.**

Пергамоно – це вид рукоділля, при якому різними інструментами на пергаментний папір наносяться малюнки. Замість пергаменту так само можна використовувати кальку. У техніці використовується перфорування і тиснення за допомогою спеціальних інструментів.

Поліхромія - використання багатьох кольорів у творах малярства, декоративно-ужиткового мистецтва, скульптури та архітектури; у скульптурі - багатоколірна розмальовка (або різнобарвність матеріалу), що використовується як художній засіб. Термін вживається переважно щодо

мистецтва Античності та Середньовіччя. Поліхромія - також і різнобарвність взагалі. У цьому випадку термін «поліхромія» маловживаний.

Предметне середовище - у галузі дизайну вираз на означення упорядкованої певним чином єдності виробів, котрі виробляються суспільством з метою забезпечення діяльності людини у побуті та на підприємстві. Разом з архітектурними будинками та спорудами Предметне середовище утворює так зване штучне середовище життєдіяльності людини.

Природний матеріал. Усі природні матеріали можна розділити на **дві великі групи: рослинні й мінеральні**. До рослинних належать листя дерев і кущів, кора, квіти, солома, шишки, жолуді, каштани тощо; до мінеральних - пісок, черепашки, камінці та ін.

Пропорції (від лат. proportio – співвідношення, розміреність) – співвідношення за розміром елементів художнього твору, а також окремих елементів і всього твору в цілому.

Репродукція - масове відтворення художнього оригіналу переважно у зменшеному масштабі засобами фотографії або поліграфії з метою тиражування та популяризації.

Ритм — термін на означення деяких структурних особливостей художнього твору за загальною та приблизною аналогією з музичним ритмом. Поняттю ритму відповідає, насамперед, повторюваність, 85 чергування тих або інших композиційних елементів твору (при строгому їх підпорядкуванні). У ширшому значенні ритм вказує на особливу розмірність частин, що ведуть до гармонійної, закономірної злагожденості цілого.

Ритм (від гр. – помірність, узгодженість) – рівномірне чергування упорядкованих елементів (звукових, мовних, зображальних), наприклад орнаментальний ритм, ритмічна будова форми.

Розпис - термін, що охоплює усі пов'язані із архітектурою твори малярства, за винятком мозаїки та панно. Розпис називають сюжетнотематичні, часто й декоративні, орнаментовані рівномірної послідовності одних і тих же елементів, яка називається метричною. Розпис-

також засіб гармонізації форми поряд із пропорціонуванням та врівноважуванням, один із прийомів побудови орнаменту, що створює «зоровий рух» форми.

Ручна праця (у ЗДО) – практична діяльність, яка включає у свій обсяг і художню працю, має більш практичну спрямованість, передбачає формування у дошкільників життєво необхідних трудових умінь і навичок, привчає дітей використовувати їх у повсякденному житті.

Симетрія (гр. *symmetria* – гармонія, розмірність) – розміщення точок або частин предмета у просторі, коли одна половина є ніби дзеркальним відображенням другої (наприклад, симетрична побудова елементів орнаменту).

Синтез мистецтв (від гр. – поєднання) – органічний взаємозв'язок і поєднання різних видів мистецтва в єдине художнє ціле, яке естетично організовує матеріальне й духовне буття людини.

Скрапбукінг – це один із видів так званого хенд мейду. Він полягає у виготовленні та оформленні фотоальбомів чи окремих фотографій. Сьогодні до скрапбукінгу відносять і виготовлення привітальних листівок, конвертів, записників.

Скрапбукінг, скрепбукінг - вид рукоділля, що полягає у виготовленні та оформленні сімейних або особистих фотоальбомів.

Смак (естетичний) - здатність людини до сприйняття та оцінки краси. В основі естетичного смаку - природні, емоційні реакції, що пов'язані з почуттям задоволення, втіхи. Смак можна розвивати й удосконалювати шляхом накопичення знань, досвіду, навчання та спілкування з прекрасним, і навіть спеціальними вправами, що надають змогу в кінцевому результаті казати про «гарний» та «поганий» смак і про естетичне виховання взагалі. Поняття естетичного смаку у практичній діяльності людини також пов'язується з витонченістю та красою.

Сприймання художнє – вид художньої діяльності, спрямований на цілісне осягнення художнього твору як естетичної цінності, що супроводжується естетичними переживаннями та асоціативними уявленнями.

Стиль (лат. *stilus*, тут – паличка для письма) – сукупність ознак, що характеризують мистецтво певного часу та напрямку; індивідуальна манера художника чи майстра декоративно-ужиткового мистецтва.

Творчість – продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення.

Творчість художня – свідомий процес пізнання, естетичної оцінки та перетворення життєвого матеріалу на завершену художньо-образну систему твору мистецтва.

Текстура (від італ. *textura* – тканина, зв'язок, будова) – природній малюнок на поверхні матеріалу (наприклад, дошки). Багатство текстури значною мірою визначає цінність матеріалу у виготовленні художніх виробів.

Тектоніка – функція художнього твору, яка сприймається у відповідному відчутті міцності та вагомості через організацію матеріалу, конструкції, форми, кольору, освітлення та інших засобів виразності.

Тканини художні — текстильні ткани художньоорнаментовані вироби, що мають декоративне призначення.

Ткацтво - у декоративно-прикладному мистецтві ручне або машинне виготовлення тканини на ткацькому верстаті.

Торцювання - в основі цієї техніки – створення зображень і предметів за допомогою об'ємних елементів з паперу. Об'ємний елемент торцювання називають «торцівкою» або «сторч». Він являє собою стислий у вигляді воронки або конуса шматочок м'якого паперу. Саме з таких елементів і створюється задумане виріб. Кожна така «торцівка» як один мазок пензля у створенні картини, як одна петелька у в'язанні або одна бусинка в бісероплетінні.

Традиції (лат. *traditio* – передача, звичка) – у мистецтві – художні досягнення минулого, які творчо використовуються у розвитку сучасної духовної культури.

Уміння – засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії у звичних і змінених умовах, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок.

Фактура - сукупність різних технічних прийомів оброблювання поверхонь, що використовуються як засоби художньої виразності: почерк лінії та мазка, рух пензля, пера або олівця, удари різця. Особливості оброблювання або будова поверхні будь-якого матеріалу; у малярстві та скульптурі - матеріальні, відчутні на дотик властивості поверхні художнього твору, що використовуються як засіб точного відображення дійсності.

Фактура (лат. *factura* – оброблення, побудова) – спосіб подачі, формування поверхні твору – природна та технологічна (різання, кування, тесання, шліфування), або виготовлення самих творів – вишивання, ткання, плетіння. Може бути гладкою, шершавою, матовою, глянцевою, зернистою тощо. З поняттям про фактуру тісно пов'язано поняття про структуру твору.

Фантазія - творча здібність до створення вищої форми уявлення - уявних образів, що не мають аналогів у дійсності; komponування реальних форм у нових, незвичних і не властивих природі поєднаннях.

Фарбований папір. Настільний папір виготовляється з обкладинкового або обгорткового паперу, пофарбований з одного або двох бонів. До цього виду належать мармуровий, глянцеви́й і шагрєневий папір /має вигляд шкіри/. Усі види фарбованих паперів використовуються для оформлення таблиць, коробок, футлярів, обкантування і аплікацій.

Флористика - у прикладному мистецтві техніка та технологія викладання зображуваної композиції за допомогою квітів, трав, рослин та кори дерев.

Форма (від лат. *forma*) – зовнішні обриси, зовнішній вигляд, контури предмета; зовнішнє вираження якогось змісту.

Фриз - зображувальна або орнаментована композиція у вигляді горизонтальної смуги, що розміщується на верхній частині стіни всередині або ззовні приміщення.

Хандігірім або паперовий живопис, – унікальне мистецтво, яке прийшло до нас зі Сходу. Суть даної техніки полягає в створенні картин за допомогою кольорового паперу, які своїм виглядом дуже нагадують акварельний живопис. Мистецтво хандігірім тісно пов'язане з виготовленням особливого виду паперу, відомого під назвою Ханди, який виготовляється з тутового дерева.

Художнє виховання – складова естетичного виховання; процес формування засобами мистецтва естетичного сприймання, уміння розуміти й оцінювати твори мистецтва, творити у різноманітних галузях мистецтва за законами краси.

Художнє конструювання – естетизація техніки. Творча діяльність зі створення технічних систем індустріальним способом відповідно до художніх і утилітарних закономірностей.

Художнє конструювання - особливий вид проектної діяльності, об'єктами котрого є вироби промислового та побутового призначення, що виготовляються порівняно великими серіями промисловим способом. Характерна особливість об'єктів художнього конструювання - необхідність провідної участі у їх розробці інженера-конструктора та технолога. Під час роботи над виробом представник професії художнього конструювання - художник-конструктор – спирається на теоретичні та методичні завдання, що ставляться технічною естетикою.

Художнє проектування – естетизація промислового середовища.

Художній метод - система принципів, конкретних 106 закономірностей способів пошуку, відбору та узагальнення художнього матеріалу, що виражає спрямованість мислення та професійну діяльність митця на певному історичному етапі розвитку мистецтва. Поняття художній метод тісно

пов'язане з категорією стилю: метод характеризує процес творчості, стиль - кінцевий результат.

Художній образ - специфічна, властива мистецтву форма відображення дійсності, що виявляє загальне через конкретне, індивідуальне, що виникає у творчому процесі митця і втілюється в матеріальній формі (див. Зображення). У художньому образі узагальнюються різноманітні сторони явищ діяльності за принципом: загальне в єдиному.

Художня діяльність, художня творчість - найзагальніше поняття на означення творчої активності людини (як розумової, інтелектуальної, так і матеріально-практичної), спрямоване на створення художніх образів у будь-якій формі. Художня діяльність - частина культури, спосіб художньої діяльності. - мистецтво (естетика, естетична діяльність).

Художня праця (у ЗДО) – вид практичної діяльності, яка спрямована на розвиток у дітей дошкільного віку естетичного сприйняття навколишнього світу, початкових творчих здібностей, перших умінь і навичок у галузі художнього конструювання, виникнення інтересу до дизайну.

Шпалера — в історії прикладного мистецтва килими, тиснена шкіра, тканини тощо, що кріпляться до стіни «намертво». У XVIII ст. поширилися паперові шпалери.

Шпалерний папір для неґрунтованих, ґрунтованих і тиснених шпалер. Такого паперу у продажу не буває, але самі шпалери з різноманітними малюнками можуть бути використані у роботі і дітьми.

Штампувальний папір – папір для виготовлення штапованих виробів.

Штрих — лінія, що виконується одним рухом руки і є складовою частиною певної лінійно-зображувальної системи. Штрих - основний найпростіший елемент техніки малювання. Головне його призначення - різницею у напрямках, абрисах та характері брати участь у передачі об'ємнопластичних та просторових властивостей зображуваного. Значення штрихів особливо значне в офорті та малюнку пером.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Комісарик М.І., Беспалько Г.М. К 630 Художня праця з основами дизайну : метод. посібник до самост. роботи / М. І. Комісарик, Г. М. Беспалько. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 116 с.
2. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
3. Основи дизайну та художня праця / уклад. Івершинь А. Г. Одеса, 2022. 203 с.
4. Скляренко Н. В. Основи дизайн-проектування дитячого простору: навч. посіб. для студентів спеціальності "Дизайн". Київ. Видавець Олег Філюк, 2014. 248 с.
5. Чупріна Н. В. Сучасні технології дизайн-діяльності: навч. посіб. / Н. В. Чупріна, Т. В. Струмінська. К.: КНУТД, 2017. 416 с.

Допоміжна

1. Борин Г. Розвиток творчості дітей дошкільного віку засобами художньої праці: психолого-педагогічний аспект підготовки майбутнього педагога / Г. Борин, Освітній простір України. 04.2017. С. 50 – 56.
2. Івершинь А. Г. Формування художньої культури особистості майбутніх вихователів дошкільної освіти в образотворчій діяльності / А. Г. Івершинь // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2017. Вип. 79(1). С. 144-148
3. Гаращенко Л., Літіченко О. Художня праця як засіб формування предметно-практичної компетентності у дітей дошкільного віку / Л. Гаращенко, О. Літіченко. Освітологічний дискурс, 2019. № 3-4. С. 110 – 120.
4. Калуська Л. В. Дивокрай : вибрані дидактико-методичні матеріали для працівників дошкільних закладів : у 2 кн. / Л. В. Калуська. – Тернопіль : Мандрівець, 2005. Кн. І. – 2005. – 320 с

5. Коломоєць Т.Г. Розвиток творчості дітей дошкільного віку на заняттях з художньої праці. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710229/7/Коломоєць-стаття%20Т.Г.pdf> (дата звернення: 01.08.2019)

6. Корж Т.М. Методичні рекомендації щодо формування предметно-практичної компетенції дітей дошкільного віку URL : <http://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/282> (дата звернення : 01.08.2024)

7. Матвієнко С.І. Сучасні підходи до запровадження дошкільної дизайн-освіти. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. 2019. Випуск 8. С. 252–255.

8. Шевчук А. «Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО». Дошкільне виховання. №4. 2021. С. 20-23. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf>

Інформаційні ресурси

Поглиблюють інформацію з проблем управління освітньою діяльністю матеріали, розміщені за електронними посиланнями:

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>